

INFORMÁCIE ZPMP v SR 1-2/2022

Združenie na pomoc ľuďom
s mentálnym postihnutím v SR

ZPMP v SR, Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava
tel.: 02/63814968, e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk
www.zpmpvsr.sk

téma:
**TRANZITNÝ
PROGRAM**

BIVIO

BIVIO

**BIVIO NIE JE OBYČAJNÝ HOTEL
S REŠTAURÁCIOU A PRÁČOVŇOU.**

Sme unikátny sociálny podnik s rehabilitačno-vzdelávacím centrom, v ktorom sa ľudia s mentálnym postihnutím zaúčajú v jednotlivých prevádzkach na profesie, ako čašníci, chyžná, pomocná sila v kuchyni či pracovníci práčovne.

Podporiť nás môžete aj formou finančného daru na náš transparentný účet:
SK45 0900 0000 0051 6583 0902
Zo srdca ďakujeme!

NAŠA PONUKA

HOTEL

Ubytujte u nás svojich blízkych či obchodných partnerov. K dispozícii máme 10 dvojlôžkových izieb a bezplatné parkovanie. Ponúkame aj denné prenájmy formou „hotel office“.

REŠTAURÁCIA

Varíme chutné a kvalitné jedlá z čerstvých surovín. Denné menu à la carte či sezónne alebo individuálne ponuky, aj na dovoz až k vám domov.

PRÁČOVŇA

Radi operieme a vyžehlíme vašu veľkorozmernú bielizeň.

Recepcia: 02 2085 0710
Reštaurácia: 0917 694 297
www.bivio.sk

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike, občianske združenie, r., s. p.
Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava,
IČO: 00683191
IČ DPH: SK2020804621

26. ročník súťažnej
prehliadky
výtvarných prác ľudí
s mentálnym postihnutím
hlavná téma:

Sen o mieri

**VÝTVARNÝ
SALÓN ZPMP
2022**

Slávnostné otvorenie
sa bude konať v piatok
14. októbra 2022 o 14:00
v Knížnici prof. Štefana Pasiara
Hlavná ulica 377, 981 01 Hnúšťa

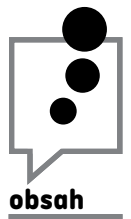
výstava potrvá:
14. 10. 2022 — 31. 10. 2022
otváracie hodiny:
po/ut/pia 8.00 — 16.00
streda 9.00 — 17.00
štvrtok je nestránkový deň
vstup je bezbariérový

ZPMP v SR, Alstrova 153
831 06 Bratislava
www.zpmpvsr.sk, zpmpvsr@zpmpvsr.sk
tel.: 02/638 149 68
a
ATHÉNA, o. z., Klokočova 741
981 01 Hnúšťa
www.dedeso.sk, ozathena@centrum.sk
tel.: 0914 201 361

Realizované s finančnou podporou
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

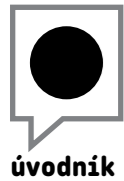
ĎAKUJEME SPOLUPRACOVNÍKOM A PARTNEROM NAŠICH PROJEKTOV

- 2 **Úvodník**
// Mgr. Rudolf Hauzer, MBA
- Téma: Tranzitný program**
- 3 • **Zamyslenie** // PhDr. Soňa Holúbková
- 5 • **Predstavenie Tranzitného programu** // Mgr. Katarína Medzihorská
- 7 • **SUPER ZOO, s. r. o.** // Richard Prokop
- 9 • **TESCO STORES, a. s.** // Ing. Martina Ľuptáková
- 11 • **Verejná knižnica Mikuláša Kováča** // Mgr. Soňa Šóky, PhD.
- 15 **Farby života**
- Terapie**
- 23 • **Videotrénning interakcií** // Mgr. Petra Hlavatá
- Sociálne služby**
- 25 • **Merema: „Eskimácka bohyňa“ pohostinnosti z Modry** // Mgr. Mária Baláž Gyuranová
- Rozhovor**
- 27 • **10 otázok pre...** // rozhovor s PhDr. Soňou Holúbkovou
- 30 **Legislatíva**
// PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Ľubica Vyberalová
- 33 **Správy z centrály**
// PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Marián Horanič, Mgr. Ľubica Vyberalová
- 36 • **Smutná správa** // Elena Kopalová

Informácie ZPMP v SR 1-2/2022 // Občasník // Vydalo: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava // IČO 00683191
tel: 0905 709557, 0917 641595 // e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk

Dátum vydania: 4. 10. 2022 // Ročník vydania: 29 // Redakčne spracovali: PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Rudolf Hauzer, MBA • Mgr. Ľubica Vyberalová
• Mgr. Mária Baláž Gyuranová • Mgr. Marián Horanič, // Redakčná rada: Elena Kopalová • PhDr. Iveta Mišová • Mgr. Magda Papánková
• Mgr. Ľubica Vyberalová • Mgr. Rudolf Hauzer, MBA • Mgr. Martina Jarolinová • Mgr. Marián Horanič • Mgr. Petra Hlavatá
Jazyková korektúra: Redigovanie, s. r. o. // foto: archív ZPMP v SR, archív Alternatíva n. o., archív DSS Merema Modra, archív PhDr. Soňa Holúbková,
archív Raná starostlivosť n. o., archív SPMP Brno // Grafický dizajn: Zuzana Chmelová // Tlač: Polygrafické centrum, www.polygrafcentrum.sk
Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa
Vychádza s finančnou podporou MPSVR SR // Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Alstrova 6073/153 • 831 06 Bratislava
Registované MK SR č. ev. 629/08. Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava, č. j. 1591/96-P z 10. 04. 1996.
Dobrovoľný príspevok 12 €.

Milí priatelia,

koncom osemdesiatych rokov som nastúpil do zariadenia pre deti s mentálnym postihnutím, vtedy sa ešte nazýval ústav. Tesne po revolúcii sme boli plní elánu, chuti a motivácie meniť veci k lepšiemu, takpovediac zo dňa na deň. Kolega keramikár kúpil keramickú pec, ďalšia kolegyňa zabezpečila tkáčsky stav. Zorganizovali sme niekoľko zájazdov do Tatier, Smoleníc a do Dudiniec. Sponzori sa predbiehali. Nieкто požičal celý autobus, iní zasa prepožičali svoje rekreačné zariadenie dovtedy využívané skôr na stráncke stretnutia. Divadlo poskytlo zájazdový autobus a poisťovňa to zasponzorovala.

S deťmi sme neraz navštívili aj bežné, čo bežné, skôr aj tie nóbl reštaurácie, aby si sami užili a aby si bežní, zdraví ľudia zvykli a uvedomili si, že sú tu aj ľudia s mentálnym postihnutím a že majú rovnaké práva ako bežní zdraví ľudia. Mám v živej pamäti, ako sedíme v 1. cenovej skupine, v hotelovej reštaurácii a každý z nás má pred sebou ozdobné prestieranie a poháre na stopkách. Deti, aj tie ťažšie postihnuté, vzorne sedia, akoby to už veľa rás zažili a vedeli, aký to vyžaduje bontón. Bolo to až neuveriteľné, dojímavé, no zároveň veselé a vlastne úplne normálne a bežné. A o tom to je, a malo by byť, uvedomujem si už po rokoch.

Integrácia, inklúzia a mnoho ďalších cudzích slov vyjadrujú de facto iba to, že sme si všetci rovní. Nič viac, nič menej. Po tých vyše tridsiatich rokoch by to malo byť už súčasťou mentálnej výbavy každého z nás.

Čítam v dennej tlači, že niekde na Slovensku, v psychiatrickej liečebni pre deti sú deti trestané. Tie vety si čítam niekoľko rás, lebo tomu vlastne neverím. Tak sa môj mozog vyrovnáva s realitou. A potom sa to snažím vytesniť, zabudnúť, zľahčovať... Alebo, že v nejakej nemenovanej základnej škole nemá dieťa diabetik povolené cez vyučovaciu hodinu sa napiť, resp. si ani odmerať hladinu cukru.

Alebo, že pre domov sociálnych služieb boli dostupné priestory iba na okraji mesta, lebo ich nechceli mať priamo v meste, aby neboli na očiach. Jednoducho to nejde, ten obraz dieťaťa, detí a dospelých mám stále pred sebou. Prečítané sa mi mení na obrazy. A v tom okamihu sa tie vznešené cudzie slová stávajú iba chimérou.

Snažím sa to prekryť tými dobrými príkladmi a vidím to množstvo obetavých ľudí, ktorí vybudovali sociálne a chránené bývania, podniky a na druhej strane snažiaci sa choré deti a dospelí, čo maľujú, kreslia, tvarujú keramiku. Chodia po tanečných súťažiacich. Športujú. Prekonávajú seba samých, realizujú sa a vidia v tom zmysel. A nachádzať zmysel a veriť v to, čo robíme, je až na samom vrchole potrieb pri práci a činnostiach. Tie naše „detičky“ to prosto majú v sebe. To je neuveriteľné. A keď si toto teraz uvedomujem, mám taký aha moment. Veď vlastne nie som ďaleko od pravdy, keď poviem, že vlastne my, akože tí zdraví, by sme sa mali integrovať a adaptovať a prejsť inklúziou...

Mgr. Rudolf Hauzer, MBA

TRANZITNÝ PROGRAM

Milí čitatelia,

nosnou témou čísla, ktoré držíte v rukách, je Tranzitný program. Vzniku samotného programu predchádzalo založenie neziskovej organizácie ALTERNATÍVA. Prinášame vám podrobný pohľad na obsah programu, ktorý pomáha ľuďom s mentálnym postihnutím na ich ceste k samostatnosti a nezávislosti, ako aj na samotnú organizáciu. V rozhovoroch vám predstavíme ľudí, ktorí majú s týmto programom osobnú pozitívnu skúsenosť. Premýšľali sme, čím začať, čím vám pootvoriť dvere do tejto problematiky. Vybrali sme nadčasové zamyslenie PhDr. Sone Holúbkovej, ktoré prezentovala v rozhovore s Mgr. Máriou Machajdíkovou na konferencii *Tranzitný program – Príležitosť na zmenu*. Konferenciu organizovala vo februári tohto roka SOCIA – Nadácia na podporu sociálnych zmien a ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o.

Mária Machajdíková: Soňa Holúbková je pre nás mnohých, ktorí sa pohybujeme najmä v oblasti sociálnych služieb, človekom čo vidí vždy jednotlivca. Učí nás všetkých, že je dôležité pozerať sa na človeka ako na jedinečnú bytosť, bez ohľadu na to, ako na prvý pohľad vyzerá, kde sa narodil, bez ohľadu na to, aké má schopnosti.

• Soňa, ako determinujú naše postoje životy ľudí so znevýhodnením? A čo znamená byť inkluzívny?

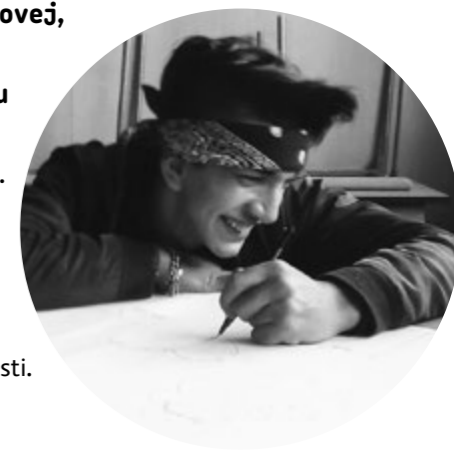
Soňa: Na začiatok dávam sebe, ale aj nám všetkým veľkú otázku: Chceme ešte stále hovoriť o skupine ľudí so zdravotným postihnutím a o nás ostatných? Alebo je čas začať hovoriť o spoločnosti, ktorá vytvára podmienky a príležitosti pre všetkých? Tým sa dostaneme zo segregovaných systémov, kde ľudia s určitým obmedzením dostávajú len vymedzené príležitosti.

Z minulosti pretrvávajú snahy, aby unikátni žiaci – svojím spôsobom unikátni – dostali vzdelávanie v špeciálnom školstve.

Kto sa zamyslí nad tým, aké obrovské priepasti sú pred nimi, aké môžu nájsť naplnenie vo svojom živote? Keby ste ma stretli, teda vlastne by ste ma ani nestretli v období Sparty, pretože som sa narodila s nízkou pôrodnou váhou a nebola by som „dosť dobrým človekom“. Skončila by som niekde v priepasti a vy by ste si ma nemohli vypočúť, nemohla by som sa s vami podeliť o to, čo človek v živote získa, aký hodnotný môže byť jeho život. Podmienky, ktoré vytvára spoločnosť, ovplyvňujú postoje ľudí. Postihnutie nevyplýva z človeka samotného, vyplýva zo spoločenských podmienok, v ktorých sa nachádza. Z minulého obdobia si pamätám, že ak sa rodičom narodilo dieťa s postihnutím, odporúčalo sa im, aby ho odovzdali do rúk odborníkov. Teda do zariadenia.

So zmenou spoločnosti sa menia mnohé postoje. Dnes spoločnosť postojovo uznala týmto deťom právo žiť so svojimi rodinami. Dlhoročné skúsenosti ukazujú, že žiadny systém nedá človeku viac a nenahradí vzťahy, ktoré sú v rodine.

Práve vzťahy v rodine často posilňujú človeka s akýmkoľvek znevýhodnením. Súčasná spoločnosť sa snaží vytvárať nástroje, ktoré pomáhajú rodinám zvládnuť náročnú situáciu.

Významným krokom bol vznik centier včasnej intervencie, kde sme síce začiatkníci, ale sieť centier sa rozvíja a kvalita celého systému výrazne pomáha rodinám so starostlivosťou o postihnuté dieťa.

Neskôr nastupuje ďalšia križovatka so svojimi odbočkami, a to je vzdelávanie. Bežný systém s určitými lastovičkami inkluzívneho vzdelávania. Stále máme aj rôzne druhy špeciálnych škôl. Ak priznávame deťom možnosti a príležitosti vzdelávať sa, najvyššou hodnotou je vzdelávať sa spolu.

Získavajú vyšší stupeň porozumenia životu, môžu sa navzájom učiť. Jednak je to oveľa väčšia variabilita, jednak sú to nástroje zachytávajúce odlišnosti rôznych detí, ktoré sa do škôl dostávajú. A už nepoukazujeme na postihnutie ako dôvod, ale ako na príležitosť.

Príležitosť získať najvyššiu kvalitu možného vzdelania vzhľadom na ich potreby a možnosti. Tým zároveň vytvárame príležitosti aj pre nás všetkých. Máme priestor vzdelávať sa nielen v rôznych oblastiach a technických zručnostiach, ale aj v sociálnych zručnostiach, ktoré sú dôležité pre rozvoj spoločnosti.

Cítim, že inkluzívne vzdelávanie je skoro na spadnutie. Keby sa na to pozreli aj ekonómovia, zistia, že to nie je oveľa drahší systém. Potrebné je umožniť všetkým deťom kvalitné vzdelanie s vytváraním individuálnych príležitostí. Tu sa otvára priestor pre nasadzovanie nástrojov, napr. individuálny vzdelávací plán, či asistenti učiteľa, ktorí pomáhajú deťom vzdelávať sa spolu.

Po ukončení špeciálnych škôl, alebo po ukončení základnej školy, vzniká obrovská priepasť. Tu nemáme vytvorený aktívny nástroj, ktorý by pomohol deťom už počas školy zafixovať si svoje kvality a vyskúšať si v čom sú dobrí. Následne hľadať uplatnenie v pracovnom živote je pre nich naozaj ťažké.

Raz som počula v jednej škole vetu: „Snád si nemyslíte, že z nich niekedy niečo bude.“ To je pre mňa najzúfalejší postoj, ktorý vlastne ľudí odloží, dá výhybku z cesty na slepé miesto. Strela som sa s absolventmi špeciálnych škôl, ktorí sedia doma medzi štyrmi stenami. Nedostávajú dostatok stimulov a príležitostí, aby mohli svoje silné stránky ukázať. Neskôr je veľmi ťažké ich znovu aktivizovať.

Bojím sa, že to vyplýva z postoja, ktorý negatívne hodnotí ľudí, ak nie sú vysoko produktívni a nie sú nastavení na pracovnú kariéru.

My potom v zákone o sociálnych službách máme ďalšie nástroje, ktoré hovoria o tom, ako potrebujeme ľuďom dať príležitosť na kvalitný život. Máme výbornú podporu samo-

statného bývania alebo zariadenia podporovaného bývania, ale my už v týchto službách len suplujeme určité služby a poradenstvo.

A preto som veľmi vďačná, že vznikol tranzitný program, že ste začali niečo nové. Je to lastovička, ktorá však prináša zmysel celému systému vzdelávania a prípravy na povolanie. Vytvára vzťahy a siete medzi tými, ktorí vzdelávajú, medzi tými, ktorí poskytujú pracovné príležitosti a tými, čo poskytujú aj podporu v rámci sociálnych služieb.

Ja mám takú veľkú túžbu... my vlastne v rámci synergie všetkých našich zdrojov, by sme konečne mohli začať naplňovať aj legislatívne podmienky, ktoré máme v našej krajine. Vďaka nim je evidentné, že náš život má byť postavený na právach všetkých ľudí. Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím krásne hovorí o tom, aké práva majú aj ľudia so zdravotným postihnutím.

Je mi veľmi ľúto, že ešte musíme vymedzovať akoby „špeciálnu kategóriu“ ľudí.

Mojou víziou je mať takú vyspelú spoločnosť, aby v nej boli rovnaké podmienky pre všetkých ľudí, ktorí sa dostanú do znevýhodnenej situácie, majú nejaké prekážky, nielen zdravotné postihnutie. Len čo my ako spoločnosť budeme tolerovať rôznorodosť a inakosť, budeme schopní prijať ľudí, ktorí sa od nás odlišujú. Títo ľudia môžu mať rovnako dobrý život ako každý iný občan tejto krajiny. Takže mojou víziou je, že už nebudeme ľudí rozdeľovať na „makových, orechových, jahodových alebo tvarohových,“ ale pomocou vhodných nástrojov im vytvoríme také podmienky, aby každý mohol prejsť rôznymi križovatkami života, začlenil sa do komunity a žil zmysluplný život.“

• **Mária: Slovo synergia takisto ako slovo inklúzia počúvame zo všetkých strán. Nevieť, či mu všetci rozumieme rovnako. Čo si teda ty predstavuješ pod týmto pojmom?**

Soňa: Pre mňa synergia znamená, že keď sčítame všetky možnosti ľudí, vznikne niečo, čo je viac. Ak každý jednotlivce prispieje niečím sám, vznikne nová energia, ktorá uľahčuje prechod cez náročné križovatky. Takže je tam niečo, čo každý z nás sám nedokáže vytvoriť, ale spoločne to dokážeme vytvoriť jednoduchšie a ľahšie.

A ešte by som sa vrátila k inklúzii – tiež je to dnes frekvencované slovo. Podľa mňa inklúzia znamená, že človek má žiť v takom prostredí, ktoré je mu najbližšie. Má to byť v bežnej komunite, v bežnom prostredí, v bežných rodinách, v bežných školách, v bežných obchodoch, len by tu mal mať vytvorené vhodné podmienky.

Potom nebudeme potrebovať špeciálne autobusy, ale všetky autobusy budú prístupné aj pre ľudí, ktorí majú problémy do nich nastúpiť.

Predstavenie Tranzitného programu

Katarína Medzihorská, tímlíderka Tranzitného programu

• **Mohli by ste nám povedať, ako vznikol Tranzitný program?**

Tranzitnému programu predchádzalo založenie neziskovej organizácie ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života. Bola to reakcia na potreby klientov – mladých ľudí so znevýhodnením, pri ktorých sa ukázala dôležitosť inej služby, než akú dostávali klienti so znevýhodnením v inom veku.

Pri týchto mladých ľuďoch vo veku 17 až 30 rokov bola výrazná potreba učiť sa žiť samostatnejší život a dostať sa na trh práce, nájsť si zamestnanie a byť nezávislejší. Tranzitný program vznikol na základe potrieb týchto mladých klientov, aby mohli dostať práve takú podporu, akú vzhľadom na ich vek a životnú zmenu (prechod do dospelého života po skončení školy) potrebujú.

• **Čo bolo na začiatku?**

Na začiatku vznikol projekt, ktorého cieľom bolo podporiť mladých ľudí so znevýhodnením pri vstupe do života po škole, s účelom podporiť ich a sprevádzať ich v tejto životnej zmene. Tím Tranzitného programu postupne vypracúval spôsoby práce s našou cieľovou skupinou, interné postupy a metodiku, snažili sme sa hodne vzdelávať, aby sme boli našim klientom čo najužitočnejší. Do našej práce tiež zasiahla pandémia a nutnosť presunúť sa s klientmi do online priestoru, čo sa podarilo vďaka nasadeniu pracovníkov v Tranzitnom programe a ochote učiť sa nové veci a online nástroje nielen z našej strany, ale aj zo strany našich klientov a ich rodičov.

• **Koho ste oslovili s ponukou zapojiť sa do Tranzitného programu?**

Máme spoluprácu s odbornými učilišťami internátnymi, s praktickými strednými školami, taktiež s centrami pre deti a rodiny a ďalšími organizáciami a inštitúciami, ktoré sa podieľajú na podpore pre mladých ľudí so znevýhodnením.

• **Ako dlho a kde pôsobíte?**

Tranzitný program vznikol v roku 2018, v septembri 2022 budeme začínať piaty školský rok. Sídlo našej organizácie

téma

je v Lučenci a s Tranzitným programom pôsobíme v okresoch Banská Bystrica, Brezno a Lučenec.

• Čo je cieľom TP?

Cieľom Tranzitného programu je podporiť mladého človeka so znevýhodnením pri zvládnutí jeho životnej zmeny, keď končí školu, prípadne sa blíži jeho odchod z centra pre deti a rodiny a začína sa život po škole, snaží sa zamestnať, nájsť si bývanie, byť samostatný čo najviac, ako dokáže. Naším cieľom už od prvého stretnutia s mladým človekom je človek, ktorý nás nepotrebuje.

• V čom je vaša práca špecifická?

V Tranzitnom programe máme vlastné postupy, teoretické východiská, ktoré používame pri spolupráci s mladými ľuďmi so znevýhodnením. Zároveň však našu službu, šijeme „na mieru“ pre potreby mladého človeka, a to tak, aby to bolo pre neho užitočné. Špecifickí sme aj v tom, že sa snažíme prepájať sektor školstva, oblasť sociálnych služieb a trh práce.

• Čo považujete za najväčší úspech TP?

Najväčším úspechom je pre nás to, keď vidíme zmenu v živote klienta, akú si želal. Keď sa mu podarí zamestnať sa ako brigádnik, alebo ako zamestnanec na pracovný pomer, prípadne keď sa naučí hospodáriť so svojimi peniazmi. Ale napríklad aj to, keď si so svojím poradcom natrénuje cestu do práce tak, že nie je potrebné, aby ho pritom niekto sprevádzal. To sú obrovské úspechy, keď vidíme dosah týchto zmien na život mladého človeka. Preto to všetko robíme. Pre mňa osobne je veľkým úspechom príležitosť vidieť zmenu v postoji či vnútornom nastavení spoločnosti smerom k inkluzívnemu pracovnému trhu, inkluzívnej komunite celkovo. Vnímame tieto zmeny, a naši klienti ich citlivo vnímajú tiež. To je pre mňa obrovským úspechom, keď vidím, že zmena v ktorú veríme, je možná, a deje sa v nás.

• Môžete nám prezradiť, čo plánujete do budúcnosti?

Máme veľa plánov, určite chceme pokračovať v nastavenej službe a podpore mladým ľuďom so znevýhodnením a ďalej sa v nej posúvať. Vnímame potrebu reagovať na aktuálne dianie v spoločnosti, ktoré sa dotýka aj našich klientov. Zároveň to od nás vyžaduje učiť sa stále nové veci. Ako Agentúra podporovaného zamestnávania by sme chceli prispieť k tomu, aby služby zamestnanosti boli súčasťou

systému financovania zo strany štátu, nielen na základe projektov, ale ukotvené v systéme. Ukazuje sa nám, že bez podpory v oblasti zamestnanosti je služba pre mladého človeka so znevýhodnením málo efektívna. Práve možnosť mať podporu a sprevádzanie pri zamestnávaní na otvorenom trhu práce znižuje závislosť mladého človeka so znevýhodnením od systému služieb, čo je aj naším cieľom.

• V čom je TP prínosom pre klientov a pre zamestnávateľov?

Mladí ľudia so znevýhodnením môžu v rámci absolvovania Tranzitného programu rozvíjať svoje zručnosti, schopnosti, uvedomiť si svoje silné stránky a potenciál. Zamestnávateľom ponúkame podporu pri zamestnávaní našich klientov, či už zaškolenie pre nich pred nástupom mladého človeka k nim na pracovisko, ale ponúkame im aj podporu po nástupe nášho klienta k nim do zamestnania minimálne počas adaptačného obdobia.

• Čo by ste odkázali zamestnávateľom, ktorí rozmyšľajú nad spoluprácou s vašou cieľovou skupinou?

Rada by som im odkázala, že ak touto cestou pôjdu, budú mať na nej dostatok podpory, či už z našej strany, ale napríklad aj zo strany spoločnosti Profesia, spol. s r. o., ktorá sa témou inkluzívneho trhu práce intenzívne venuje

a s ktorou spolupracujeme. Rada by som im povedala, že im ďakujem za ich otvorenú myseľ a ochotu dať šancu byť užitoční ľuďom, ktorí túto šancu dokážu naozaj využiť. Nás naši klienti – mladí ľudia so znevýhodnením obohacujú a veľa sa vďaka nim učíme – aj o vzťahoch a o vnímaní spoločnosti. Títo mladí ľudia môžu byť tiež veľkým prínosom pre zamestnávateľov a ich zamestnancov. Či už pracovne alebo osobnostne.

Super zoo, Richard Prokop

• Čo vás motivovalo ísť do spolupráce s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života? Čo vás motivovalo, že ste dali šancu mladým ľuďom so znevýhodnením začleniť sa do radov vašich zamestnancov a aký prínos našej spolupráce vidíte?

Sme radi, že sme sa mohli do spolupráce zapojiť. V súčasnosti je veľmi dôležité pomáhať a udržať si ľudskosť. Veríme, že sme pomohli Sandre a Ivanke lepšie sa pripraviť na pracovný život. Samozrejme, každé povolanie si vyžaduje špecifické zručnosti a znalosti, nie všade by sa človek so znevýhodnením dokázal uchýtiť. Keďže u nás sme na to prostredie mali, radi sme im túto možnosť poskytli a prijali posilu do našich tímov v predajniach v Banskej Bystrici a v Lučenci.

• V čom bola pre vás prínosom spolupráca s organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života? (Tranzitná prax alebo celkovo.) Čo vám pomohlo zo strany našej organizácie v procese zamestnávania človeka so znevýhodnením?

Organizácia nám pomohla s kompletnou administratívou, promptne nám dodali všetky potrebné doklady. Sandra a Ivanka mali pridelených asistentov, ktorí im v prvých týždňoch zabezpečili bezpečný príchod na pracovisko, zoznámenie sa a oboznámenie s pracovnými činnosťami, ktoré u nás vykonávajú.

• Čoho ste sa obávali pred spoluprácou, resp. pred prijatím mladého človeka so znevýhodnením na pracovisko?

Boli sme plní entuziazmu, obavy sme nemali. Vedeli sme, že kolegovia v našich predajniach sa k veci postaví zodpo-

vedne a zvládnu dievčatám všetko vysvetliť. Sú to skúsení predajcovia, ktorí majú vynikajúce komunikačné zručnosti.

• Čo vás prekvapilo pozitívne alebo negatívne, keď ste prijali mladého človeka so znevýhodnením?

Predstavte si, že nastupujete do novej práce. Cítite nadšenie, ste plní očakávaní, no zároveň máte obavy, ktoré sú, samozrejme, toho prirodzenou súčasťou – ako rýchlo zapadnete, či to nebude fyzicky príliš náročné, a to všetko určite prežívali aj ony. Navyše boli bez praxe a majú zdravotné znevýhodnenie. Na naše prekvapenie sa veľmi rýchlo začlenili do kolektívu a prácu so zvieratkami si obľúbili.

• Čo vám táto skúsenosť s mladým človekom so znevýhodnením priniesla do osobného a pracovného života?

Presvedčili nás, že akákoľvek segregácia ľudí na pracovnom trhu len na základe hendikepu je nespravodlivá, neobjektívna a nemožno ľudí posudzovať bez toho, aby dostali šancu ukázať, čo v nich je. Ľudia s akýmkoľvek znevýhodnením sa musia snažiť minimálne dvojnásobne ako bežný človek, pretože v spoločnosti je stále mnoho predsudkov voči ľuďom so zdravotnými problémami či so sociálnym znevýhodnením, obzvlášť na pracovnom trhu. Nám sa podarilo zbúrať predsudky a spolupráca bola podnetná pre obe strany.

• Predtým, než ste začali spolupracovať s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o., bol výraz tranzitný program neznámy. Čo ste si pod ním predstavovali?

Aktivity tranzitného programu organizácie ALTERNATÍVA nám predtým neboli známe, ale hneď po oboznámení sa s ich podstatou sme boli nadšení z ponúkanej spolupráce.

• Aké máte ďalšie plány v spolupráci s našou organizáciou?

Budeme veľmi radi, ak naša spoločnosť a značka Super zoo bude môcť byť aj keď len malým dielom nápomocná znevýhodneným ľuďom zapojiť sa do bežného života. V tomto smere sme otvorení spolupráci aj do budúcnosti. Predmetom našej činnosti je starostlivosť o zvieratká a my sme presvedčení, že chovateľstvo v človeku podporuje empatiu a zodpovednosť voči svojmu okoliu. Považujeme preto za dôležité podporovať prostredie, kde môžeme rozvíjať

téma

správne hodnoty pre život – rešpektovanie svojho okolia, jeho trvalú udržateľnosť a získavanie zmyslu pre zodpovednosť.

- **Vedeli ste sa hneď rozhodnúť, že prijmete mladého človeka so znevýhodnením do vašich prevádzok, alebo ste museli prehodnocovať tento krok a zväziť prijatie ľudí so znevýhodnením?**

Ako sme už spomínali, z našej strany neprišlo žiadne znepokojenie. Určite bolo potrebné premyslieť si tento krok, ale dovolíme si tvrdiť, že v Super zoo je vhodné pracovné prostredie so širokou ponukou činností. Vedeli sme, že pri toľkých možnostiach práce na pobočkách si nájdú uplatnenie aj ľudia s takýmto znevýhodnením. Totiž práca vôbec nie je jednotvárna, vykonáva sa obrovský súbor činností, ktoré majú rôzny stupeň náročnosti. Okrem práce s pokladnicou a komunikácie so zákazníkmi tu máme prácu s tovarom, celú škálu administratívnych činností, no na prvom mieste je starostlivosť o živý sortiment. Keďže máme na pobočkách skvelých ľudí, na ktorých sa môžeme spoľahnúť, nemuseli sme sa rozhodovať dlho, aby sme prijali Sandru a Ivanu.

- **Aké boli vaše obavy pred prijatím mladého človeka so znevýhodnením na pracovisko a čo nakoniec rozhodlo?**

Menšie obavy boli skôr z komunikácie s Ivankou, keďže sme nevedeli, ako sa k takému človeku máme správať – má autizmus a ľudia v predajni sa predtým nikdy s touto diagnózou nestretli – a tiež mierne obavy, ako sa začlení ona. Rozhodlo to, že sme chceli pomôcť.

- **Čo by vám pomohlo a možno aj ďalším zamestnávateľom, aby sa rozhodli prijať medzi seba mladého človeka so znevýhodnením?**

V prvom rade sa nikto nesmie báť skúsiť poslať si životopis. Chuť pracovať a naučiť sa niečo nové patrí k prioritám pre získanie zamestnania. Pokiaľ zamestnávateľa potenciálny zamestnanec presvedčí, že by danú prácu zvládol, treba mu dať šancu skúsiť to. Dlhoročná prax nie je vždy zárukou, že budeme so zamestnancom spokojní. Každý človek je dobrý v niečom inom – niekto je rýchlejší, silnejší, ďalší má skvelé komunikačné zručnosti. Dokonalý nie je nik. Preto posudzovanie ľudí pri prijímaní do zamestnania musí byť individuálne a obidve strany musia byť k sebe od začiatku úprimné. Do budúcnosti by možno pomohlo aj predstavenie konkrétneho zdravotného znevýhodnenia nového človeka, nejaká

diskusia prípadne menšia prednáška. Aby zamestnanci TPP mali väčší prehľad ako ľudia s určitými zdravotnými znevýhodneniami vnímajú a ako s nimi komunikovať, na čo si dávať pozor (napr. pri autizme).

- **Aké boli reakcie od zamestnancov na príchod človeka so znevýhodnením do kolektívu? Mali zamestnanci nejaké obavy a ako to vnímajú s odstupom času?**

Najskôr boli obavy, nevedeli ako sa majú správať k človeku so zdravotným znevýhodnením, ale s odstupom si vytvorili priateľský vzťah.

- **V čom vidíte zmysel našej podpory pre spoločnosť z pohľadu zamestnávateľa?**

Oceňujeme všetku snahu pomáhať si a byť k sebe ľudskí. Potreba pomáhať je blízka aj našej firme, i keď naším zameraním sú zvieratá. Každá predajňa podporuje minimálne jeden útulok na Slovensku. Zbierkami a rôznymi akciami pomáhame opusteným zvieratám, ale najmä tým ľuďom, ktorí stoja za útulkami, aby to nevzdali. Vaša práca má takisto prínos pre spoločnosť, vy zasa podporujete ľudí, aby rozvíjali svoj potenciál, zvyšujete kvalitu ich životov, a tým im podávate pomocnú ruku na ceste za plnohodnotným životom.

- **Čo by ste odporúčali ostatným zamestnávateľom, ktorí uvažujú nad zamestnaním človeka so znevýhodnením?**

Netreba sa ničoho báť. Pokiaľ pre takéhoto záujemcu dokážete vytvoriť na pracovisku vhodné podmienky, niet nad čím uvažovať. Treba dať takýmto ľuďom určite šancu.

téma

Tesco, Ing. Martina Luptáková

- **Čo vás motivovalo ísť do spolupráce s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života? Čo vás motivovalo, že ste dali šancu mladým ľuďom so znevýhodnením začleniť sa do radov vašich zamestnancov?**

TESCO je spoločnosť odrážajúca rozmanitosť kolegov a kolegyň, zákazníkov a komunít, v ktorých pôsobíme. Aj z tohto dôvodu sme na Slovensku v máji 2019 podpísali Chartu diverzity a zaviazali sa rozvíjať diverzitu a inklúziu, ktorá je však našou súčasťou dlhé roky. Chceme, aby sa v Tesco cítil každý vítaný. Dlhodobo podporujeme zamestnávanie ľudí so zdravotne ťažkým postihnutím nad rámec platnej legislatívy a prispôsobujeme im podmienky práce, v roku 2021 predstavovali 6,9 % našej pracovnej sily. Preto sme boli veľmi radi za naštartovanie spolupráce s ALTERNATÍVOU, ktorá dáva ďalší rozmer podpore kultúry a diverzity v Tesco. Veľkou motiváciou pre nás bol nový zmysel a rozmer spolupráce, a taktiež výzva, pretože vaši klienti majú znevýhodnenia, s akými sa bežne v praxi nestretávame a vyžaduje si to vysoko individuálny prístup a prispôbenie pracovných podmienok pre nich.

- **V čom bola pre vás prínosom spolupráca s organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života? Čo vám pomohlo zo strany našej organizácie, v procese zamestnávania človeka so znevýhodnením na pracovisko?**

Prínosom pre nás je určite to, že si vzájomne pomáhame. Poskytujete svojim klientom asistenta pri výkone ich činnosti u nás, ste pre nich podporou pri učení sa jednot-

livým typom práce, ale aj psychickou podporou. My sme sa naučili prispôbiť pracovné prostredie tak, aby sa vaši klienti u nás cítili vítaní, prospešní a v bezpečí. Taktiež sme sa naučili „zjemniť komunikáciu“ a vďaka vašim špecifickým znalostiam v spolupráci so znevýhodnenými klientmi, sme obohatili aj svoje know-how.

- **Čoho ste sa obávali pred spolupracou, resp. pred prijatím mladého človeka so znevýhodnením na pracovisko?**

Na začiatku sa vynorila prirodzená obava a rešpekt. To, čo sa javilo ako prekážka, je však po čase naplnením malého sna. A to hlavne pre klientov ALTERNATÍVY, ktorí dostali možnosť ukázať, že vedia byť pre spoločnosť prínosom. Dovolím si tvrdiť, že spolupráca po ťažkých začiatkoch, keď sme zápasili so zákonnými podmienkami, pandémiou, lockdownom, prináša úspech krok po kroku a zadosťučinenie na oboch stranách. Obrovská vďaka patrí prevádzkam a kolegom, ktorí Lukášovi, Zuzke a Robovi poskytujú absolútnu podporu, tréning, pomocnú ruku. Som na našich kolegov a kolegyne nesmierne hrdá, že ich srdečne prijali do svojich kolektívov a teším sa zo všetkých pozitívnych reakcií aj z ich strany na náš tím a na Tesco, ktoré je príkladom toho, že ľudí spája.

- **Čo vás prekvapilo pozitívne alebo negatívne, keď ste prijali mladého človeka so znevýhodnením?**

Určite je za mňa veľkým pozitívom ich snaha, chuť a vôľa pracovať. Taktiež majú odhodlanie sa posúvať, rozširovať svoje vedomosti v rámci pracovných činností, ktoré u nás vykonávajú. Nastávajú však aj také situácie, keď príde k bodu, že sa chcú vzdať. Predsa sú to len klienti s určitým znevýhodnením, a preto je akceptácia daného stavu z našej strany potrebná možno viac ako inokedy. Vtedy príde na rad konzultácia s vašimi asistentmi, ktorí v maximálne možnej miere dokážu klientov motivovať a podporiť. Za pridanú hodnotu považujem stretnutie s vami ako organizáciou, vašimi klientmi, lebo sú to jedinečné osobnosti, ktoré nás obohacujú v pohľade na svet, spoločnosť a otvárajú nám v mnohých smeroch oči a vnímanie životných priorít.

- **Predtým, než ste začali spolupracovať s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o., bol výraz tranzitný program neznámy. Čo ste si pod ním predstavovali?**

Musím povedať, že som vôbec netušila, čo pojem tranzitný program znamená. S neznámym sa však spája aj zvedavosť, a keď som zistila čo program obsahuje, neváhala som a hľadala možnosti, ako spoluprácu začať. Trvalo to niekoľko mesiacov, kým sa nastavili zákonné a zmluvné podmienky, zabezpečili vhodné pracovisko, lekársku prehliadku, BOZP proces. Som hrdá na všetkých mojich kolegov, ktorí sú zapojení do spolupráce, pretože každý jeden prispieva nemalou mierou k rozvoju a pokračovaniu Tranzitného programu.

- **Aké máte ďalšie plány v spolupráci s našou organizáciou?**

Prvým krokom bolo uzatvoriť spoluprácu o tranzitnej praxi v našom obchode v Brezne. Keď sme zistili, že nám to funguje, prijali sme opatrenia na zlepšenie. Vytvoril sa priestor na rozšírenie spolupráce aj v ďalších dvoch obchodoch v Lučenci a Banskej Bystrici. Klienti u nás pracujú 2 hodiny týždenne pod dohľadom asistenta z ALTERNATÍVY na zmluvný vzťah. Na základe našich diskusií do budúcnosti smerujeme klientov k tomu, aby pracovali samostatne, bez asistenta a rozšírili sme im tak aj počet odpracovaných hodín.

- **Vedeli ste sa hneď rozhodnúť, že prijmete mladého človeka so znevýhodnením do vašich prevádzok alebo ste museli prehodnocovať tento krok a zväžiť prijatie človeka so znevýhodnením?**

Na základe viacerých stretnutí s ALTERNATÍVOU, určenia si podmienok spolupráce, nastavenia vhodného pracovného prostredia a zabezpečenia, bolo pre nás jednoznačné, že daný tranzitný program chceme podporiť. Bez dôkladnej analýzy a prípravy by to však nebolo správne rozhodnutie. Vyžaduje si to vysoko individuálne prehodnotenie možnosti každého jedného klienta. A ak chceme hovoriť o úspešnosti projektu, určite treba zväžiť na začiatku všetky fakty, keďže sme chceli docieľať, aby sa vaši klienti u nás cítili vítaní.

- **Čo vám pomohlo a možno by mohlo pomôcť aj ďalším zamestnávateľom, aby sa rozhodli prijať medzi seba mladého človeka so znevýhodnením? Čo by ste odporúčali ostatným zamest-**

návateľom, ktorí uvažujú nad zamestnaním človeka so znevýhodnením?

Určite hľadať možnosti a spôsob, ako sa to dá. Mať otvorenú myseľ, zbaviť sa predsudkov, zbúrať bariéry a mať ochotu vyskúšať si to. V nemalej miere je potrebné aj prepojenie medzi zamestnávateľmi, vzájomná interakcia, cenné odovzdávanie si informácií k programu a možnostiam nastavenia spolupráce.

- **Aké boli reakcie zamestnancov na príchod človeka so znevýhodnením do kolektívu? Mali zamestnanci nejaké obavy a ako to vnímajú s odstupom času?**

Prijatie klientov ALTERNATÍVY do našich kolektívov bolo bezproblémové. Na začiatku spolupráce sme im vysvetlili o akých klientoch ide, za akých podmienok u nás budú pracovať, čo tranzitná prax znamená v praxi. Pripájam aj konkrétne vyjadrenia z prevádzok:

Kolegovia z obchodu v Brezne hodnotia tranzitný program a zmluvu o spolupráci pozitívne:

Aj naši kolegovia vidia týmto spôsobom, že ľuďom so zdravotným znevýhodnením dávame šancu zaradiť sa do pracovného pomeru a pojmy diverzita a inklúzia nám vôbec nie sú cudzie. „Lukáš je šikovný, zaujíma sa o prácu, veľa sa pýta. Oporou pre neho sa snažíme byť všetci, no hlavne Elenka mu odovzdáva potrebné informácie a je pre Lukáša osobou, na ktorú sa môže vždy obrátiť.“

Dagmar, Hypermarket Brezno

K spolupráci sa nám vyjadrili aj kolegovia z Lučenca. „Zuzka je s prácou spokojná, rýchlo si osvojila postupy, ktoré sú potrebné pri tomto druhu práce. Rešpektuje pokyny a svoje dve hodiny si vždy poctivo a s radosťou odpracuje. V kolektíve Tesca je šťastná, naše kolegyně Vierka a Janka, ktoré väčšinou pracujú v oddelení odevov, sú touto pomocou nadšené. Nevedia si vynachváliť jej prínos. Zuzka tovar vybalí, kartóny a fólie ukladá do priestoru na to určeného, taktiež roztriedi tovar. Je to veselá a kamarátska osôbka, ktorá sa úspešne začlenila do nášho kolektívu.“

Marta, Tesco Lučenec

- **V čom vidíte zmysel našej podpory pre spoločnosť z pohľadu zamestnávateľa?**

Páči sa mi, že chcete robiť veci inak. Byť alternatívou k existujúcim sociálnym službám. Vytvárate priestor, kde ľudia so zdravotným znevýhodnením nájdu potrebnú podporu, aby mohli žiť v komunite. Podporujete ich v každodennom živote, pri hľadaní zmysluplnej práce aj pri trávení voľného času. Prihliadate na ich potreby a prispôbujete tomu vaše služby. Dávate maximálnu podporu aj zamestnávateľom, organizujete konferencie, poskytujete detailné informácie o vašich programoch aj klientoch, čím aj nám rozširujete obzor a posúvate nás profesijne aj osobnostne.

Verejná knižnica Mikuláša Kováča spracovala Mgr. Soňa Šóky, PhD.

- **Čo vás motivovalo ísť do spolupráce s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života? Čo vás motivovalo, že ste dali šancu mladým ľuďom so znevýhodnením začleniť sa do radov vašich zamestnancov a aký prínos našej spolupráce vidíte?**

K spolupráci nás iniciatívne oslovila samotná ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o. My sme túto spoluprácu uvítali. Riaditeľka knižnice Mgr. Iveta Babjaková začala hľadať možnosti, ako vytvoriť v knižnici priestor pre uplatnenie zdravotne znevýhodneného mladého človeka. Výsledkom viacerých rokovaní aj s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny v Banskej Bystrici bolo zamestnanie práve Ing. Jána Mazúcha.

- **V čom bola pre vás prínosom spolupráca s organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o.? Čo vám pomohlo zo strany našej organizácie v procese zamestnávania človeka so znevýhodnením?**

Spoluprácu s organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o., považujeme za veľmi obohacujúcu pre

všetky strany. Pri našom rozhodovaní nám pomohlo poradenstvo zo strany organizácie, ale i celkový záujem a angažovanosť Mgr. Jany Mojšovej, ktorá pracuje v Tranzitnom programe Banská Bystrica. Práve ona iniciatívne ponúkla pracovné zručnosti Ing. Jána Mazúcha, ktorý tak našiel uplatnenie vo Verejnej knižnici Mikuláša Kováča.

- **Čo vás prekvapilo pozitívne alebo negatívne, keď ste prijali mladého človeka so znevýhodnením?**

Pozitívne nás prekvapilo Jankove absolútne bezproblémové začlenenie sa do pracovného kolektívu, jeho ochota, pracovitosť, snaha učiť sa nové veci a získavať nové zručnosti a poznatky, ako i kolegiálny prístup k riešeniu pracovných úloh. Negatívne skúsenosti zatiaľ nemáme.

- **Čo vám táto skúsenosť s mladým človekom so znevýhodnením priniesla do osobného a pracovného života?**

Túžba a ochota zamestnávateľa pomôcť ľuďom so zdravotným znevýhodnením je korunovaná pozitívnym pocitom, že „dobrá vec sa podarila“. Teší nás, že Ing. Ján Mazúch sa dobre začlenil do kolektívu knižnice, pre ktorý je obohatením a prínosom. Nehovoriac o jeho osobnostnom rozvoji a naplnení pocitu zmysluplnosti života.

Osobným poznáním je, ako môžu byť ľudia napriek svojmu zdravotnému hendikepu osožní pre spoločnosť, pracovný kolektív, ako dokážu zo seba vydať maximum a prekonávať každodenné prekážky bežného i pracovného života.

- **Predtým, než ste začali spolupracovať s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o., bol výraz tranzitný**

téma

program neznámy. Čo ste si pod ním predstavovali?

Vedeli sme, že Tranzitný program sa zameriava na podporu mladých ľudí so znevýhodnením, aby úspešne zvládli prechod zo školy do pracovného života. V reálnom živote sme však nemali skúsenosť ako tento program funguje. Sme radi, že prostredníctvom ALTERNATÍVY – Centrum nezávislého života, n. o., sme mohli bližšie spoznať jeden z jej programov, ktorý pomáha mladým ľuďom predchádzať dlhodobej nezamestnanosti či odkázanosti na iných.

• Aké máte ďalšie plány v spolupráci s našou organizáciou?

Naďalej by sme chceli s vami spolupracovať najmä pri hľadaní vzájomných možností uplatňovania mladých ľudí na trhu práce (práca vo Verejnej knižnici Mikuláša Kováča) prípadne pri realizácii iných projektov s využitím ľudí so zdravotným znevýhodnením.

• Vedeli ste sa hneď rozhodnúť, že prijmete mladého človeka so znevýhodnením do vašich prevádzok, alebo ste museli prehodnocovať tento krok a prijatie ľudí so znevýhodnením zväziť?

Rozhodnutí sme boli už hneď na začiatku, ale samozrejme, náš krok sme aj prehodnocovali, najmä z nižšie menovaných dôvodov.

• Aké boli vaše obavy pred prijatím mladého človeka so znevýhodnením na pracovisko a čo nakoniec rozhodlo?

Obavy boli hlavne z toho, či daný pracovník zvládne úlohy a požiadavky zamestnávateľa, ktorými sme ho chceli poveriť. Obávali sme sa, aby sme ho príliš nepreťažovali, nemali vysoké nároky, aby sa „cítil užitočný a prijatý do kolektívu“. Rozhodlo naše vnútorné rozhodnutie, že ako zamestnávateľ máme ambície dať šancu aj týmto ľuďom, naša vnútorná intuícia, ale i pozitívne skúsenosti z praxe pri realizácii projektov so znevýhodnenými skupinami občanov v minulosti.

• Čo by vám pomohlo a možno aj ďalším zamestnávateľom, aby sa rozhodli prijať medzi seba mladého človeka so znevýhodnením?

Intenzívnejšia osвета, ponuky pre zamestnávateľov zo strany inštitúcií, ktoré združujú ľudí so zdravotným znevýhodnením a pomáhajú im v integrácii do spoločnosti, hľadajú pre nich pracovné uplatnenie a pod. (Úrady práce sociálnych vecí a rodiny, rôzne nadácie a OZ.)

• Aké boli reakcie zamestnancov na príchod človeka so znevýhodnením do kolektívu? Mali zamestnanci nejaké obavy a ako to vnímajú s odstupom času?

Reakcie zamestnancov na príchod znevýhodnených pracovníkov do kolektívu boli úplne normálne. Zamestnancov prijali ako rovnocenných partnerov, a tak k nim aj prístupujú počas riešenia, realizácie či výkonu pracovných úloh a povinností.

• V čom vidíte zmysel našej podpory pre spoločnosť z pohľadu zamestnávateľa?

Aj v tomto prípade platí, že ideálnym riešením je win-win. Ak si zamestnávateľ vopred uvedomí svoje očakávania na výkon funkcie, porovná ich s možnosťami konkrétneho pracovníka a vyhodnotí ich ako dostačujúce či presahujúce očakávania, obe strany získavajú. Zamestnávateľ uspokojuje svoje nároky na pracovný výkon s pridanou hodnotou integrácie a zamestnanec získava trvalé pracovné návyky podporené významným obohatením nielen profesionálneho, ale i spoločenského statusu.

• Čo by ste odporúčali ostatným zamestnávateľom, ktorí uvažujú nad zamestnaním človeka so znevýhodnením?

Nemajte predsudky a nebáť sa zamestnať ľudí aj so zdravotným znevýhodnením. Pomôžu im tak v celkovej integrácii do spoločnosti, možno im pomôžu nájsť nový zmysel života, uplatnenie sa v spoločnosti, a tým všetkým prispieť k ich psychickej pohode a zdraviu. Získajú tak lojálnych a pracovných kolegov, ktorí si cenia poskytnutú príležitosť.

téma

Ing. Ján Mazúch – klient

• Čo pre vás znamená deň, keď môžete ísť do práce?

Pre mňa to znamená veľmi veľa. Už neseďm doma a rodičia nie sú nespokojní, že som nezamestnaný. To je hlavné. Vystriedal som už veľa zamestnaní a to nie je dobré.

• Čo ste sa naučili na tranzitnej praxi?

Bol som na tranzitnej praxi v Stredoslovenskej galérii v Banskej Bystrici. Naučil som sa, že čím dlhšie som prepisoval a lúštil písmená, tým mi to išlo lepšie. Robil som drobné chybičky, ale snažil som sa. Som dochvilný a presný. Keď prišla korona, pokračoval som v tranzitnej praxi pre Galériu z domu.“

• Poviete nám, kde momentálne pracujete?

Teraz pracujem vo Verejnej knižnici Mikuláša Kováča ako knižný manipulát. Signujem (pozn. štítkujem) knihy a pomáhám, napríklad nosím knihy z knižnice do škôl a podobné veci.

• Ako ste začínali v tejto knižnici?

Začínal som ako dobrovoľník v troch pobočkách. V každej mi dali inú robotu. V jednej som signoval knihy, v druhej som vyrovnával a triedil knihy v poličkách presne podľa autorov, podľa abecedy a podľa toho, do ktorej časti patria. Či je to beletria, detektívka, alebo sci-fi-fantasy, alebo či je to kniha pre deti. Zaraďoval som ich do správnych kategórií.

• Všetky tieto práce ste zvládli. Ako často teraz chodíte do práce?

Od pondelka do štvrtka, na štyri hodiny denne.

• Na vlastnej koži ste si zažili, že ste začínali tranzitnou praxou v knižnici a následne vám bolo umožnené pracovať ako kmeňovému zamestnancovi. Do práce chodíte štyrikrát do týždňa na štyri hodiny denne. Sú to naozaj zaujímavé zmeny vo vašom živote.

Áno. A pomáhám aj v kníhkupectve Artforum, tiež ako dobrovoľník.

• Sme veľmi radi, že môžeme stáť pri pozitívnych zmenách vo vašom živote. Ak by ste nám ešte mohli povedať, v čom vám najviac Tranzitný program zmenil život?“

Tranzitný program mi pomohol zlepšiť moju funkčnosť. Striedanie zamestnaní vplývalo zle na moju psychiku. Ale čosom v tranzitnom programe, moja psychika išla až do neba, išla nahor. A našiel som sa v pracovnom kolektíve.

Rodičia Jána Mazúcha

• Čím vás oslovila ponuka Tranzitného programu (TP)?

Nevedel som, že takéto niečo existuje. Je to skvelý prístup. Pracovníčky majú ochotu, trpezlivosť. V prvom momente som si myslel, že som v inom svete.

• Čo vám priniesol TP ako rodičovi, rodine?

Určitý pokoj že sa niekto zaujíma aj o problémy takýchto ľudí.

• V čom vám najviac pomohlo zapojenie do TP?

Syn sa začal zapájať do diania okolo seba a tešil sa na spoluprácu.

• Čo považujete za najväčší úspech počas spolupráce s TP?

Syn sa dal na turistiku a prežil. Syn sa uchytil v práci.

• Predtým, než ste začali spolupracovať s našou organizáciou ALTERNATÍVA – Centrum nezávislého života, n. o., bolo slovné spojenie tranzitný program neznáme. Čo ste si pod týmto spojením predstavovali?

Nevedel som o tom nič. Až po debata s pracovníčkami som zistil, že je to praktický, fantastický program s príjemnými ľuďmi. Hneď som to dal aj najavo (škoda, že sa s takou verou nezapájajú aj iné inštitúcie a neprejavujú viac ochoty).

• Aké máte ďalšie plány do budúcnosti v spolupráci s TP?

Plány nemám, pretože neviem o ďalších možnostiach tranzitného programu.

• V čom je váš život vďaka spolupráci s TP iný? Čo vám priniesla táto spolupráca?

Iný asi nie je. Rozhodne je spokojnejší. Ale tu nejde o mňa, ide hlavne o zabezpečenie syna do budúcnosti.

Zuzana Kamenská – klientka

• **Kedy si sa zapojila do Tranzitného programu (TP)?**

Zapojila som sa vo februári 2021.

• **V čom ti pomohlo zapojenie sa do TP?**

S podporou v maľovaní, až to viedlo k práci v Tesco.

• **Aké si mala obavy pred zapojením sa do TP?**

Bola som hanblivá, ale napokon som všetko zvládla.

• **Čo ti priniesol TP? Ako ti zmenil život TP?**

Že som niečo v živote aj dokázala.

• **Na aký zážitok rada spomínaš počas TP?**

Maľovanie – dobrovoľníctvo.

• **Čo by si teraz mohla povedať o sebe po skúsenosti s TP? V čom si sa zlepšila? Vidiš na sebe zmeny? Ako vnímaš seba?**

Je to realita – nový život. Získala som sebaistotu.

• **Ako vnímaš s odstupom času spoluprácu s TP?**

Som spokojná, aj keď prekážky boli ťažké.

• **Aké máš ďalšie plány v živote?**

Neviem, zatiaľ som nerozmyšľala čo ďalej, ale chcem viac byť so synom Viktorom.

• **Ako si pamätáš na svoj prvý deň v práci?**

Páčilo sa mi, prekonal som všetky bariéry, aj vďaka poradkyňke Mirke.

• **Keď si spomenieš na začiatky v tvojej práci, vedela by si nám povedať, čo bolo pre teba náročné?**

Čo si budú o mne myslieť ľudia – či sa budem vedieť zapojiť do kolektívu, lebo mne dlho trvá, kým si zvyknem.

• **Čo pre teba znamená, že môžeš ísť ráno do práce? V čom je tvoj deň teraz iný?**

Nenudím sa, mám zmysel života.

• **Ako ťa prijali kolegovia v práci?**

Milo, pekne, s úsmevom.

• **Čo by si odporúčala mladému človeku, ktorý by chcel ísť do TP?**

Aby prekonal sám seba a uveril v to, že to dokáže a bol si sebou istý.

• **V čom vidíte zmysel nášho projektu z pohľadu rodiča? Aký môže mať prínos účasť v TP aj pre iných rodičov?**

Má to ohromný zmysel, lebo ľudia sme rôzni, aj mladí sú takí či onakí. Je úžasné, že konečne sa niekto venuje tejto zmysluplnej práci.

• **Čo ste sa naučili o sebe vďaka TP? Čo ste si uvedomili o svojom dieťati?**

O sebe neviem či som spokojnejšia, ale o mňa tu nejde. My končíme. Som rád, že syn sa niečomu venuje a jeho život sa začína.

Samostatné odpovede Ivany Kamenskej – TP v Super zoo (aktuálne tam už samostatne brigáduje 2 dni v týždni, v pondelok a piatok).

Ivana Kamenská – klientka (odpovedala len na niektoré otázky)

• **Čo si sa naučila počas spolupráce s TP?**

Viem ako to chodí v práci, že je to drina a treba makať.

• **Čo ti priniesol TP? Ako Ti zmenil život TP? Aké zručnosti si sa naučila?**

Posilnilo ma to, pomohlo mi to začleniť sa do pracovného kolektívu, mať iný deň ako byť len doma, pomohlo mi to zmeniť rutinu.

• **Čo by si teraz mohla povedať o sebe po skúsenosti s TP? V čom si sa zlepšila? Vidiš na sebe zmeny?**

Už do práce chodím aj ďalší deň.

• **Aké máš ďalšie plány v živote?**

Plány v živote? Mám takú normálnu túžbu, mať vzťah v živote a budovať spoločne budúcnosť.

• **Ako ťa prijali kolegovia v práci?**

Kolegovia v Super zoo ma prijali bez problémov.

• **Čo by si odporúčala mladému človeku, ktorý by chcel ísť do TP? Prečo by to mal skúsiť?**

Človek by mal využiť každú príležitosť, nemá čo stratiť, iba získať.

Deň krivých zrkadiel

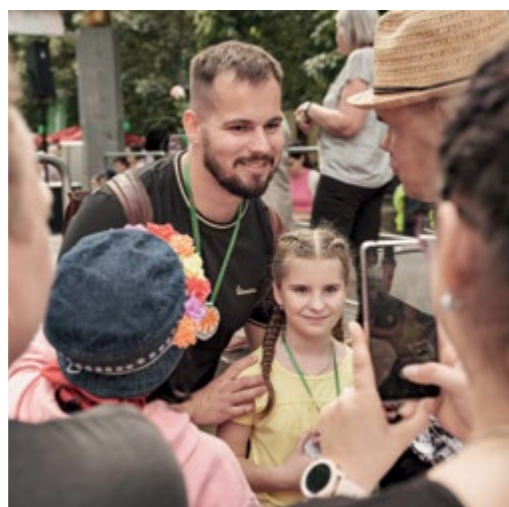

farby života

Workshop sebaobhajcov

farby života

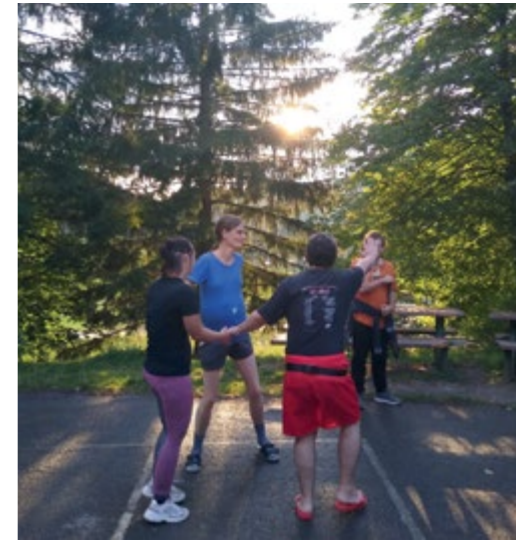
Deň krivých zrkadiel

farby života

Workshop sebaobhajcov

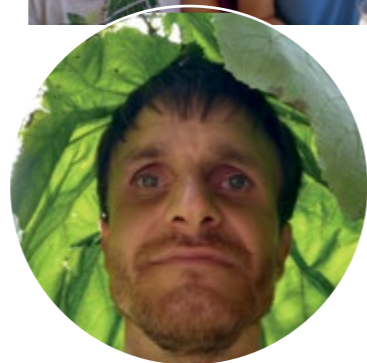
farby života

Rekondično- -integračný pobyt

farby života

Rekondično-integračný pobyt

TK Danube: Bál Mendosino 2022

farby života

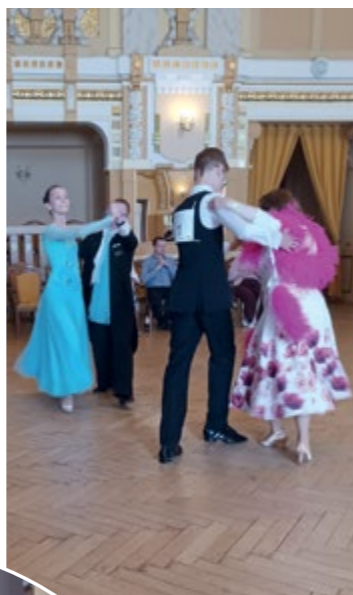

farby života

TK Danube: Memoriál Ivanky Dvořáčkovej

Informácie ZPMP v SR 1 – 2/2022 22

23

Rodič a dieťa okom kamery

terapie

Príchod dieťaťa do rodiny je zásadnou udalosťou v živote každého zo zúčastnených. Preverí kvalitu partnerského vzťahu a zároveň otvára nekonečný priestor pre budovanie vzťahu na celý život – vzťahu medzi rodičom a dieťaťom. Dieťa má vrodennú túžbu po prepojení sa s blízkou osobou, je od nej po všetkých stránkach absolútne závislé. Rodič vstupuje do roly osoby poskytujúcej istotu a bezpečie, ktoré sú potrebné pre zdravý fyzický a psychický vývin dieťaťa. Výrazne iná situácia však nastáva narodením dieťaťa so zdravotným postihnutím. Stav dieťaťa zásadne ovplyvňuje kvalitu interakcie medzi rodičom a dieťaťom. Rodina sa dostáva do situácií, ktoré sú len ťažko riešiteľné „overenými“ výchovnými stratégiami. V ideálnom prípade sa rodine po narodení dieťaťa so zdravotným postihnutím dostáva pomoc v podobe odborníkov z niektorého z centier včasnej intervencie. Jedným z takýchto centier je aj nezisková organizácia Raná starostlivosť v Bratislave, ktorá vďaka spolupráci s českou organizáciou SPIN, z. s., zaradila do poskytovaných služieb aj videotréning interakcií (VTI) – metódu zameranú na zlepšenie komunikácie a riešenie konkrétnych vzťahových problémov medzi rodičom a dieťaťom.

Krátko z histórie videotréningu interakcií

Metóda vznikla začiatkom 80. rokov minulého storočia v Holandsku a odtiaľ sa postupne rozšírila aj do iných krajín Európy a USA. Do Českej republiky sa dostala v polovici 90. rokov prostredníctvom spomínanej organizácie SPIN. Tento rok sa podarilo ukončiť vzdelávanie vo VTI práve vďaka spolupráci organizácií SPIN a Raná starostlivosť ôsmim videotrénerkám, z nich jedna už má ukončený aj výcvik supervízorky. Metódu VTI nové videotrénerky zatiaľ poskytujú rodinám a učiteľom v rámci služieb Centier včasnej intervencie a Centier špeciálnopedagogického poradenstva v Bratislave, Poprade a Prešove.

Čo o novom pracovnom nástroji – metóde VTI hovoria samotné videotrénerky?

„Vidotréning interakcií považujem za účinný spôsob, ktorý pomáha dotvárať to najcennejšie – vzťah medzi rodičom a dieťaťom. Pevne verím, že s rodičmi či inými blízkymi ľuďmi, ktorí sa o dieťa s láskou starajú, s pomocou kamery objavíme to, čo sa vidí byť na prvý pohľad ukryté.“

Halka Tytykalová, špeciálna pedagogička a videotrénerka, Raná starostlivosť, n. o.

„Vždy ma fascinoval moment porozumenia medzi rodičom a dieťaťom. Najmä ak prišiel po dlhšom období vzájomného hľadania sa. Mám dve dcéry a viem, aké je pre mňa radostné, keď porozumiem tomu, čo mi prinášajú a môžem to s nimi zdieľať.“

Miroslava Ďurajková, špeciálna pedagogička a videotrénerka – supervízorka, Raná starostlivosť, n. o.

Vidotréning interakcií – čo to vlastne je?

VTI je práca s kamerou a videozáznamom a slúži ako nástroj prevencie a krátkodobej intervencie pri problémoch v komunikácii či vzťahových problémoch v rodinách (vzťah rodič – dieťa) a v školách (vzťah učiteľ – dieťa). Spektrum jej využitia je však širšie. Uplatnenie nachádza pri rozvoji komunikačných zručností pracovníkov v pomáhajúcich profesiách a v neposlednom rade aj v komerčnej sfére, u manažérov, vedúcich pracovníkov, supervízorov a pod. Cieľom takejto intervencie je vyhľadať a posilniť pozitívne komunikačné stratégie a spoločne s klientom (rodičom, učiteľom...) pracovať na cieľoch prostredníctvom analýzy a reflektovania vopred nakrúteného videozáznamu.

terapie

V praxi to vyzerá takto:

Prvé stretnutie: Rodič si spoločne s videotrénérrom prostredníctvom rozhovoru ujasní, na čom chce pracovať, čo by chcel vo vzťahu s dieťaťom zmeniť, skvalitniť. Definuje si vlastné ciele, na ktorých bude počas spolupráce s videotrénérrom pracovať.

Nakrúcanie videozáznamu: Videotrénér nakrúca vopred dohodnutú situáciu priamo v rodine. Vždy ide o situáciu, ktorú rodič neoznačuje ako „problematickú“. Bežne sa na prvom „nakrúcaní“ stretnutí na kameru zaznamenáva napríklad voľná hra s dieťaťom. Na tomto stretnutí prebehne len samotné nakrúcanie. Záznam sa ešte neanalyzuje.

Ďalšou časťou je tzv. reflektujúci rozhovor nad videom. Pokiaľ pri nakrúcaní pracoval predovšetkým videotrénér, teraz prichádza na scénu v hlavnej úlohe rodič. Na toto stretnutie prinesie videotrénér vopred editované úseky nakrúteného záznamu. Na nich má rodič možnosť pozorovať a sám pomenúvať úspešné a pozitívne momenty z jeho vlastnej interakcie s dieťaťom. Metóda VTI totiž nemá za cieľ karhať, moralizovať, poučovať či naprávať rodiča a jeho rodičovské zručnosti. Práve naopak. Prostredníctvom videozáznamu rodič vidí z inej perspektívy vlastné zdroje, na ktorých môže stavať v problematických situáciách s dieťaťom. Celý cyklus – nakrúcanie a rozhovor nad videom sa opakuje, stretnutia sa realizujú obvykle pri frekvencii 2x mesačne. Rodič v medziobdobí (medzi reflektujúcim rozhovorom a ďalším nakrúcaním) pracuje na čiastkových cieľoch. Spolupráca je ukončená po dosiahnutí cieľa, ktorý si rodič stanovil na prvom stretnutí. Ako už bolo spomenuté, ide o krátkodobú metódu, je teda potrebných zvyčajne 5 – 6 nakrúcaní.

Vďaka usilovnej práci videotrénériek rodín a učiteľov so skúsenosťou s touto formou intervencie pribúda.

Čo o VTI povedali rodičia detí so zdravotným znevýhodnením, ktorí videotréníngom prešli?

„...nevedeli sme si rady ako komunikovať s našou dcérou. Videotréníng nám pomohol všimnúť si detaily v jej správaní, ktoré sme prehliadali. Naša komunikácia a pochopenie sa zlepšili.“

„... okolo 3 rokov mal syn výkyvy nálad, bolo to obdobie, keď mal za sebou veľa operácií, zhoršovalo to situáciu a vyslovene sme sa od seba odpojili. Videotréníng interakcií bol iný v tom, že som v jednom obraze videla seba aj syna a naše vzájomné reakcie na seba akoby zvrchu.“

„Mňa na VTI zaujalo to, že skúma interakciu, vzťah a to, ako komunikujeme. Odborníkov, ktorých sme doposiaľ navštívili, toto nezaujímalo...“

„Je to jednoduchá metóda a naozaj vie pomôcť.“

„Šla by som do toho znova.“

Na Slovensku sme v poskytovaní intervencie formou videotréníngu interakcií zatiaľ len na začiatku. Jeho postavenie v službách poskytovaných centrami včasnej intervencie a centrami špeciálnopedagogického poradenstva sa však upevňuje. Odborníci pracujúci s rodinami s deťmi veria, že časom bude metóda dostupná pre širokú verejnosť a objaviť jej nezameniteľné čaro budú môcť všetci rodičia, ktorých prioritou je budovanie si rešpektujúceho vzťahu s dieťaťom založenom na vzájomnej dôvere a porozumení.

Spracovala: **Mgr. Petra Hlavatá**

Merema: „Eskimácka bohynia“ pohostinnosti z Modry

Tentoraz nás cesty zaviedli do rozprávkového prostredia karpatských lesov – do Modry-Harmónie. Vystupujem z auta a pri bráne ma vítajú niekoľkí klienti DSS a ZPB Merema. Po krátkom milom rozhovore ma ochotne odprevadia do kancelárie riaditeľa zariadenia Jána Dubana.

Vznik domova sociálnych služieb a zariadenia podporovaného bývania Merema sa datuje do roku 1966 a viaže k mestečku Svätý Jur. Po tridsiatich rokoch, v roku 1996, boli prijímatelia sociálnej služby presídlení do priestorov v Modre-Harmónii a rok na to sem nastúpil Ján Duban na pozíciu vychovávateľa. Na chvíľu po sťahovaní spomína dodnes. „Začiatky boli veľmi ťažké, ľudia, tu boli úplne dezorientovaní, museli sme sa nanovo začleňovať do komunity, ktorá nás v začiatkoch neprijala s nadšením...“

Ján Duban je rodený Modran a aktívne sa zúčastňuje na miestnom spoločenskom, kultúrnom i športovom živote. V Modre ho pozná vari každý a možno i vďaka tomu si postupne klienti Meremy našli v tomto krásnom regióne svoje, aspoň trochu šťastné, miesto pod slnkom a neskôr aj uplatnenie v športe a kultúre, či prácu na chránených pracoviskách. Dnes je to už viac ako 26 rokov, čo je tu pre klientov a hoci tvrdí, že na tejto zemeguli nie je preto, aby bol práve riaditeľom domova sociálnych služieb, jedným dychom dodáva, že ho táto práca stále a každý deň niečo nové učí. „Naučil som sa napríklad nič neočakávať, potom nie som sklamaný...“ Najradšej by bol, aby ho jedného dňa, už nikto z klientov nepotreboval a všetci mu zdraví zakývali pri odchode... „Zatiaľ mi však musí stačiť, že sú tu všetci v bezpečí,“ dodáva.

Podporované bývanie, deinštitucionalizácia...

Merema prešla za roky viacerými zmenami. Z dôvodu skvalitnenia života prijímateľov sociálnej služby bolo v roku 2003 v Modre-Kráľovej zriadené bezbariérové pracovisko, plne vyhovujúce čiastočne imobilným ľuďom, pre ktorých boli priestory v Harmónii nevyhovujúce. V roku 2012 vzniklo v Modre-Kráľovej a v Harmónii tréningové zariadenie podporovaného bývania, v ktorom sa klienti pripravujú na samostatnejší život. A v roku 2014 sa DSS a ZPB Merema stali súčasťou projektu deinštitucionalizácie zariadení sociálnych služieb na Slovensku. Znamenalo to začiatok rekonštrukcie existujúcich a výstavbu nových priestorov, ktoré pretransformujú inštitucionálnu starostlivosť smerom viac ku komunitným službám.

sociálne služby

Zmeny tu prebiehajú osem rokov a v roku 2020 už mali klienti bývať v nových priestoroch v Častej, Dubovej a Modre-Kráľovej. „Trvá to už dlho a som z toho unavený, je to pre mňa obrovská trauma, že i keď máme priestor skolaudovaný, nevieme sa do neho nasťahovať pre nekonečné verejné obstarávanie,“ poštázoval sa zaniatený riaditeľ, no zároveň priznal, že i tak sú momentálne jedným z mála zariadení na Slovensku, ktoré je v „DI“ už tak ďaleko. Ján si uvedomuje, že niekedy ho možno ľudia vnímajú ako rebelu, no dodáva, že len pomenúva veci pravým menom. Každé 3 mesiace prehodnocujú zdravotné stavy klientov, aby pre nich vedeli vybrať vhodný priestor rešpektujúci ich primárne potreby, záujmy a želania. „Nič iné ma na svete nezaujímá,“ dodal oduševnene. A klientov, ktorí im nevedia povedať čo by si želali, sa snažia motivovať a pomôcť im v čo najľahšom zvládnutí plánovaného prechodu do nového prostredia.

V Mereme tvoria 100 % klientov muži, momentálne s vekovým priemerom 55 rokov. „Ja som toto nastavenie zdedil, no som okamžite naklonený zmene na zmiešaný kolektív,“ konštatuje dlhoročný riaditeľ. Klienti majú i teraz mnoho priateľov a priateľiek mimo brán zariadenia medzi obyvateľmi Modry alebo v spriatelených zariadeniach v Medvedovej či Plaveckom Podhradí. Navštevujú sa a spoločne podnikajú

sociálne služby

autobusové výlety nielen po Slovensku, ale aj do zahraničia, i keď tieto aktivity, žiaľ, pandémia značne negatívne ovplyvnila. „Snažíme sa ich rešpektovať a nechať žiť,“ hovorí Ján a dodáva, že je pre nich prioritou, aby mali ich klienti čo najviac naplnený a normálny život. K tomu patrí aj rešpektovanie ich inakosti. „No kde sú hranice a sú vôbec pomenovateľné? Kde je hranica tolerancie, bolesti a kde tá, keď toho už máte dost?“, zamyslel sa a dodal: „Keby som vedel, že sa vedia dostatočne obhájiť a povedať čo potrebujú a chcú...“ Aj po 25 rokoch ho mrzí, ako vznikol názov zariadenia, ktorý je skratkou kedysi používaného pomenovania MEntálne REtardovaná MIÁdež, a tak radšej ako umelec poetickejšie tvrdí, že MEREMA bola eskimácka bohyňa pohostinnosti...

Športové úspechy, umelecké zanietenie, divadlo a práca

Ján Duban priznáva, že sa vždy snažia o to, aby objavili v klientovi nadanie či už na šport alebo umenie a rozvíjali ho ďalej. A zjavne i vďaka tomu DSS a ZPB Merema dosahuje úspechy vo všetkých oblastiach svojej činnosti. Ruku v ruku so zvyšovaním kvality života a tvorením hodnôt ide aj pracovné uplatnenie, vďaka ktorému sa cítia klienti slobodnejší a užitoční. Na trhu práce si našlo uplatnenie osem prijímateľov sociálnej služby, ktorí sú od roku 2008 zamestnaní na chránenom pracovisku Musique club galerie v Modre, kde okrem dobrej kávy nájdete aj stálu predajnú výstavu umeleckých výrobkov klientov Meremy. Organizujú tu aj pravidelné koncerty, literárne večery, rôzne prezentácie a putovné výstavy. A niekoľkí klienti pracujú aj vo výrobe špardieli – Šparmal v Modre.

V Mereme žije množstvo nadaných športovcov na svetovej úrovni, ktorí navštívili za minulé roky počas súťaží takmer všetky kontinenty. Stolný tenis, atletika, futbal, bežecké lyžovanie... a momentálne je 6 prijímateľov registrovaných v Slovenskej federácii pétanque a pod hlavičkou športového klubu La Boule Modra úspešne reprezentujú na mnohých turnajoch po celom Slovensku aj v zahraničí (Česko, Rakúsko, Maďarsko, Bulharsko). Ako prostriedok podpory procesu dramaterapie pôsobí v zariadení divadelný súbor Agapé, ktorý tvorí 12 talentovaných členov. Divadelné hry, ktoré doposiaľ naštudovali, majú svoju jedinečnú výpovednú hodnotu, čo potvrdzujú dosiahnuté úspechy v regionálnych aj celoslovenských divadelných súťažiach. Na Slovensku je množstvo tradícií, ktoré dedíme z generácie na generáciu a o ich zachovanie sa snažia i tu. V Mereme majú keramickú, drotársku dielňu, venujú sa pestovaniu bylín a ovocia, ktoré sušia a predávajú. Vyrábajú mydlo, papier, venujú sa maľbe, výrobe šperkov a práci s drevom. V rámci voľnočasových aktivít trávia veľa času v okolitej prírode, no radi si zídu aj na prechádzku do mesta či na kávičku alebo zmrzlinu. „Snažíme sa, aby život našich klientov bol čo najviac skutočný,“ hovorí dlhoročný riaditeľ a dodáva, že poďakovanie patrí všetkým zamestnancom, vďaka ktorým mohli zrealizovať mnohé projekty a ich klienti môžu tráviť svoj čas zmysluplne a hodnotne. A verí a dúfa, že to tak zostane aj potom, čo sa presťahujú do nových priestorov...

Spracovala: **Mgr. Mária Baláž Gyuranová**

10 otázok pre... Soňu Holúbkovú

Ľudia v zariadeniach by sa mali podporovať a nie opatrovať...

Počas svojej dlhoročnej praxe doma i v zahraničí Soňa Holúbková spoznala mnohé formy sociálnych služieb. Stretnutia s ľuďmi so znevýhodnením ju denne utvrdzujú v tom, že najdôležitejšie je prijatie – v rodine, v susedstve, v škole, v spoločnosti.

• Keď sa ohliadnete späť na vyše 30 rokov svojho pôsobenia v pomáhajúcich profesiách, čo vám toto obdobie dalo a čo naopak vzalo?

Stretnula som mnoho rodičov, ľudí so zdravotným postihnutím, sociálnych pracovníkov, umelcov, politikov, učiteľov, študentov a získala som skúsenosti, že každý sme iný, ale máme mnoho spoločného a žiť, učiť sa, pracovať spolu je najlepšia cesta pre všetkých. Nepotrebujeme ľudí škatulkovať, potrebujeme dobré podmienky, aby sa všetky deti aj dospelí ľudia mohli rozvíjať a byť užitoční tam, kde žijú. Veľa času, ktorý som mohla venovať svojej rodine, som venovala práci. Ale tá bola taká tvorivá, rôznorodá a podnetná, že celá moja rodina sa zapojila a všetci mi pomáhali. Dodnes máme pevné vzťahy a už aj vnuci a vnučky sú veľkými podporovateľmi myšlienok o spoločnom živote ľudí s postihnutím a bez neho.

• Priznám sa, že keď som sa pripravovala na rozhovor s vami, ohromilo ma množstvo aktivít a projektov, na ktorých sa spolupodieľate. Keby ste si mali momentálne vybrať jeden, čo je vášmu srdcu najbližší, ktorý by to bol?

Napriek tomu, že sa najviac venujem špecializovanému poradenstvu a komunitným sociálnym službám, najbližší mi je dodnes festival Jašidielňa. Na začiatku, v roku 1990, len pokus o stretnutie s divadlom, hudbou a príbehmi, neskôr 25 rokov tvorivosti a fantázie od rozprávok k Shakespearovi. Tisíce stretnutí ľudí s postihnutím a bez postihnutia, bláznivé tancovanie v daždi, tvorivé dielne, koncerty a vystúpenia. Spojenie študentov, ľudí zo zariadení, umelcov do atmosféry ľudskosti, radosti, prijatia. Hoci sa festival skončil v roku 2014, dodnes tí, ktorí túto atmosféru zažili, sa k nemu hlásia a prijatie odlišnosti ako samozrejmosti života si nesú v sebe. To je nečakaný výsledok náhodného pokusu urobiť niečo inak.

rozhovor

• Prešiel vaším profesionálnym životom niekto, koho by ste chceli špeciálne spomenúť či mu poďakovať?

Každú chvíľu som stretávala inšpiratívnych ľudí. Na začiatku pani Elena Kopalová z Bratislavy a pán Procházka z Prahy, rodičia, ktorí chceli pre svoje deti lepšiu budúcnosť a zakladali ZPMP.

Pavla Baxová a Paťa Jariabková-Garajová, dve mamy, ktoré ma inšpirovali a podporovali, keď som vymýšľala nové veci a hľadala nové cesty. Dodnes sme zostali blízkymi priateľkami, hoci jedna žije v Prahe a druhá v Bratislave.

Torven F. Sorensen z Dánska mi ukázal, aké je potrebné so sociálnymi službami rozvíjať aj komunikáciu s politikmi, školami a verejnosťou. John Butterwoth, John O'Brian, William Kiernen, Mary Shue, John Agosta, Dorothea Lipsky, Alan Gartner, Julie Lunt a mnoho ďalších učiteľov, ktorí ma sprevádzali na ceste zameranej na človeka.

Ján Kerecman, Juraj Pokoj, Ondřík Krššák, Janka Hanková, Viliam Jarkovský, Tomáš Baxa a stovky ďalších mladých ľudí a ich chuť do života mi dodávali energiu vždy, keď som to potrebovala a nedarilo sa všetko hladko.

Som vďačná za mojich kolegov Slavoj Krupu, Lýdiu Brichťovou, Helenu Wolekovú, Denisu Nincovú, Miroslava a Luciu Cangárovcov, Máriu Machajdíkovú, Radovana Ďuranu, Ivetu Mišovou, Vieru Záhorcovú, Vladislava Mateja, Mareka Roháčka, Leu Rolovú a mnohých ďalších, s ktorými sa ľahšie hľadajú nové cesty a menia spoločenské postoje i legislatíva.

rozhovor

• **Čo podľa vás najviac potrebujú ľudia so znevýhodnením a ich rodiny?**

Verím, že to najlepšie vedia oni sami a ja som len človek, ktorý im to pomôže zachytiť, a potom aj uskutočniť. Naučili ma, že najdôležitejšie je prijatie – v rodine, v susedstve, v škole, v spoločnosti. Postihnutie vytvára spoločnosť tým, že nedáva príležitosti všetkým, ktorí to potrebujú – od rehabilitácie cez vzdelanie, prípravu na povolanie, kvalitné bývanie s primeranou formou podpory. Obdivujem všetkých, ktorí tieto príležitosti pre svoje deti vytvárajú a právom sa ich dožadujú, lebo dnes „Dohovor“ jasne všetky tieto práva opisuje a zaväzuje nás k tomu, aby sme ich naplňali.

• **Vďačnosť, jedinečnosť, láskavosť, začlenenie, prijatie, priam rozprávkové ponímanie sveta. Aká je však realita v začleňovaní ľudí so znevýhodnením do spoločnosti?**

Ak sa obzriem na začiatok, začleňovanie ľudí nepatriilo medzi priority. Dnes vnímam mnoho aktivít, organizácií, projektov, ktoré ju podporujú. Sme však na ceste, a tá je dlhá. Skutočné prijatie odlišnosti si vyžaduje odvahu, dôveru, tvorivosť, záujem. Veľa takých ľudí už je a usiluje sa o to, aby sme sa takouto spoločnosťou stali. Ale pokiaľ budeme mať dva systémy vzdelávania, slabú podporu rodín, málo príležitostí na podporované rozhodovanie, zamestnávanie a bývanie ľudí so znevýhodnením, stále budeme mať výhybky do segregovaného prostredia. Verejnosť potom ťažko môže prijať niečo, čo nepozná a obáva sa toho.

• **Máte za sebou i viacero skúseností zo zahraničia. Čím by sa, podľa vás, mala spoločnosť a naše inštitúcie inšpirovať?**

Pre mňa je inšpiratívne, ak sa veci riešia v partnerstve, tímovo, vytvárajú sa podporné siete. Potom nemusí byť len silná inštitúcia, lebo sa spojí s rodinou, so susedmi, s dobrovoľníkmi, s ďalšími organizáciami a sociálny pracovník môže byť koordinátorom a facilitátorom primeranej podpory. Tá sa určuje na základe potrieb človeka alebo rodiny a nie na základe rozhodnutia inštitúcie. To posilňuje sociálne väzby a zmysluplnosť života všetkých, ktorí sú do spolupráce zapojení.

• **Bolo by iste výnimočné s vami stráviť deň. Ste motiváciou pre mnohých vo svojom bližšom aj širšom okolí. Čo vás poháňa stále vpred, čo je vaša motivácia a skutočným ocenením?**

Mám rada výzvy a povzbudzuje ma, ak sa podarí aj malý krok. Najviac viem oceniť, ak má niekto lepší život vďaka podpore, ktorú ponúkame. Ak niekto začne bývať samostatne, ak dostane prácu, ak si nájde priateľa či priateľku. Ak sa susedia radi vidia a zastavia sa rozhovor. Ak cudzí ľudia hovoria, že aj ľudia so znevýhodnením môžu mať dobrý život!

• **S akou myšlienkou ráno vstávate a večer zaspávate?**

Je to skôr pocit vďačnosti než myšlienka. Za možnosti, ktoré dostávam, za ľudí, ktorých stretávam, za dobrodružstvo života, ktoré ma sprevádza. V poslednom čase aj vďačnosť za mier, ktorý nie je všade samozrejmosťou.

• **A o čom snívate – osobne i profesijne?**

Možno ten sen trochu aj žijem a je to o spoločnosti, kde sa ľudia berú vážne a majú príležitosti na dôstojnosť, dôveru

rozhovor

a naplňanie svojho cieľa. Lebo som presvedčená, že každý z nás je jedinečný a keby tu nebol, chýbal by tu.

• **Oddych, máte naň vôbec čas? Ako si dobíjate baterky?**

Mám také rôzne pracovné činnosti, že ich striedanie je oddychom. Ale teraz čoraz častejšie sa snažím tráviť čas s vnúčatami a je to jedno, či v kuchyni alebo na horskej chate. Rada chodím na dlhé túry v horách, rada navštevujem rôzne krajiny a rada sa vraciam domov. Rada čítam knihy a teším sa z príbehov, ktoré prežili iní ľudia.

Profil

Soňa Holúbková (69) v minulosti pracovala ako kurátorka pre delikventnú mládež, poradkyňa v manželskej poradni, riaditeľka zariadenia pre mentálne postihnuté deti a mládež a i poradkyňa pre rodičov detí so znevýhodnením. Od roku 1990 sa angažuje v nadácii Krajina harmónie a v tom istom roku začala organizovať aj medzinárodný festival tvorivosti a fantázie Jašidielňa, ktorý podporuje začleňovanie občanov so zdravotným znevýhodnením do života. Vďaka jej osobnému nasadeniu sa v roku 2003 podarilo zriadiť v spolupráci s mestom Žilina Agentúru podporovaných služieb, ktorá prevádzkuje zariadenie podporovaného bývania a snaží sa o pracovné uplatnenie občanov so zdravotným znevýhodnením. Zároveň je i riaditeľkou Rady pre poradenstvo v sociálnej práci v Žiline.

Rozhovor pripravila
Mgr. Mária Baláž Gyuranová

Legislativa

1. Vláda SR schválila:

- Transformáciu Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím na **Radu vlády pre osoby so zdravotným postihnutím** (poradný orgán vlády). Máme z toho radosť a dúfame/nádejame sa, že sa nám podarí efektívnejšie presadzovať kvalitnejšie životné podmienky pre osoby so zdravotným postihnutím. Zástupcovia v Rade vlády za osoby s mentálnym postihnutím sú PhDr. Iveta Mišová a Mgr. Ľubica Vyberalová.
- **Národnú stratégiu rozvoja koordinovaných služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti 2022 – 2030:** <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27320/2>
- Návrh programu Slovensko 2021 – 2027: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27416/1>
- Aktualizáciu **strategického rámca starostlivosti o zdravie pre roky 2014 – 2030:** <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27395/1>
- **Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť na roky 2022 – 2026:** <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/deinstitucionalizacia-socialnych-sluzieb.html>

2. S účinnosťou od 01. 01. 2022 už nesmú orgány verejnej moci v úradných konaniach vyžadovať od občanov a podnikateľov ďalšie nasledujúce listinné dokumenty (výpisy, odpisy, potvrdenia), zmena zákona č. 177/2018 Z. z. (antibyrokratický zákon):

- kópia rodného listu
- kópia sobášneho listu
- kópia úmrtného listu
- potvrdenie o pobyte
- výpis z centrálného registra hospodárskych zvierat
- potvrdenie súdu, že hospodársky subjekt nie je v konkurze, nie je na neho vyhlásený konkurz a nie je v reštrukturalizácii
- výpis z registra / zoznamu advokátov
- výpis z centrálného registra exekúcií
- potvrdenie o poberaní osobitného príspevku baníkom

Okrem uvedených nových dokumentov v súlade so zákonom proti byrokracii naďalej platí zákaz požadovania definovaných dokumentov v listinnej podobe:

- výpis z registra právnických osôb
- výpis z katastra nehnuteľností – kópia listu vlastníctva a kópia katastrálnej mapy
- výpis z registra trestov

- potvrdenie o návšteve školy
- potvrdenie o nedoplatkoch na zdravotnom poistení
- potvrdenie o nedoplatkoch na sociálnom poistení
- potvrdenie o nedoplatkoch na daniach a cle voči Finančnej správe SR
- potvrdenia o nemocenských a dôchodkových dávkach Sociálnej poisťovne

Úrady majú možnosť získať požadované informácie

elektronicky, a to prostredníctvom viacerých dostupných komunikačných kanálov a nesmú ich vyžadovať od občanov a podnikateľov v papierovej forme.

3. Mení sa Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny č. 277/2022 Z. z. o úprave súm životného minima, podľa ktorého s účinnosťou od 01. 07. 2022 výška životného minima je:

- suma pre jednu plnoletú fyzickú osobu je **234,42 eura**
- suma, ak ide o ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu je **163,53 eura**
- suma, ak ide o zaopatrené neplnoleté dieťa a ak ide o nezaopatrené dieťa, je **107,03 eura**

4. Nariadenia vlády SR č. 228/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 103/2020 Z. z. o niektorých opatreniach v oblasti dotácií v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyhláseného v súvislosti s ochorením COVID-19 v znení neskorších predpisov, v § 3a ods. písm. d) tak, že:

Dotácia na podporu humanitárnej pomoci sa **jednorazovo poskytne v sume 100 €** aj žiadateľovi, ak je fyzickou osobou s trvalým pobytom alebo prechodným pobytom na území Slovenskej republiky, za ktorú bol štát platiteľom poistného na starobné poistenie, invalidné poistenie a poistného do rezervného fondu solidarity za máj 2022 z dôvodu, že ide o fyzickú osobu, ktorá sa riadne stará o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení šiestich rokov jeho veku s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky najdlhšie do 18 rokov jeho veku, ak nie je dôchodkovo poistená z iného dôvodu, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok a nedovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok. Splnenie tejto podmienky sa preukazuje potvrdením Sociálnej poisťovne. **Žiadosť o túto dotáciu je potrebné podať do 30. septembra 2022.**

5. Mení sa výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby na rok 2023

Výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby, a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok na rok 2023

Stupeň odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby	Výška finančného príspevku pri poskytovaní bytovej formy sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb na mesiac na miesto v zariadení sociálnych služieb	Výška finančného príspevku pri poskytovaní ambulantnej formy sociálnej služby v zariadení sociálnych služieb na mesiac na miesto v zariadení sociálnych služieb obsadené najmenej v rozsahu 8 hodín ambulantnej prevádzky počas pracovného dňa
II. stupeň	129 €	86 €
III. stupeň	291 €	194 €
IV. stupeň	388 €	259 €
V. stupeň	549 €	366 €
VI. stupeň	678 €	452 €

Príloha č. 2 k nariadeniu vlády č. 234/2022 Z. z.

Výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb krízovej intervencie a v nocľahárni na rok 2023

Druh zariadenia sociálnych služieb	Výška finančného príspevku na miesto v zariadení sociálnych služieb na mesiac	Výška finančného príspevku na miesto v zariadení sociálnych služieb na rozpočtový rok
nocľaháreň	273 €	3276 €
útulok	273 €	3276 €
domov na polceste	273 €	3276 €
zariadenie núdzového bývania	273 €	3276 €

6. Od 01. 05. 2022 je účinná novela zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, ktorou sa dopĺňa § 11 o odsek 15 a 16; podľa nich, ak v druhej vete nie je ustanovené inak, osoba, ktorá je držiteľom preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom, alebo podobného dokladu vydaného v inom štáte a zároveň je osobou nespôsobilou dať informovaný súhlas, má pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti právo na prítomnosť osoby určenej v § 6 ods. 1 písm. b), alebo inej plnoletej osoby písomne určenej touto osobou, ak prítomnosť takejto osoby nenaruší alebo nenaruša poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Toto právo nemá osoba, ktorá je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo vo výkone detencie.

V rovnakom čase môže byť pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti osobe prítomná iba jedna takáto osoba. Osobou podľa § 6 ods. 1 písm. b) cit. zákona sa rozumie zákonný zástupca, opatrovník, poručník, iná fyzická osoba ako rodič, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osoba, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti, budúci osvojiteľ, osoba, ktorá má dieťa zverené podľa osobitných predpisov, alebo štatutárny zástupca zariadenia, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, rozhodnutie súdu o uložení neodkladného opatrenia, rozhodnutie súdu o nariadení výchovného opatrenia alebo rozhodnutie súdu o uložení ochranného výchovy.

legislativa**7. Od 01. 07. 2022 sa mení Nariadenie vlády č. 213/2022 Z. z.:**

- Výška sadzby na jednu hodinu osobnej asistencie na sumu **5,20 €**
- Výška peňažného príspevku na opatrovanie sa mení takto:
- Peňažný príspevok na opatrovanie pri opatrovaní jednej fyzickej osoby s ŤZP je v sume **525,65 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie pri opatrovaní dvoch alebo viacerých osôb ŤZP je v sume **699,15 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie, ak FO poberá niektorú z dôchodkových dávok a opatruje jednu osobu ŤZP, je v sume **262,85 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie, ak FO poberá niektorú z dôchodkových dávok a opatruje dve alebo viaceré osoby ŤZP, je v sume **349,60 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie, ak FO poberá niektorú z dôchodkových dávok a opatruje jednu osobu ŤZP, ktorej sa poskytuje SS viac ako 20 hodín týždenne, je v sume **231,30 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie, ak FO poberá niektorú z dôchodkových dávok a opatruje dve alebo viaceré osoby ŤZP, ktorým sa poskytuje SS viac ako 20 hodín týždenne, je v sume **325,10 €**
- Peňažný príspevok na opatrovanie, ak FO poberá niektorú z dôchodkových dávok a opatruje ŤZP, ktorej sa poskytuje SS viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorej sa poskytuje SS najviac 20 hodín týždenne alebo neposkytuje SS, je v sume **339,10 €**

8. Od 01. 07. 2022 platia nové vyhlášky o základnej škole a strednej škole, ktoré upravujú podmienky štúdia a testovania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Nová vyhláška MŠVaV SR č. 223/2022 Z. z. o základnej škole, v § 12 upravuje:

Úpravy externého testovania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa týkajú najmä:

- zmeny znenia niektorých úloh
- grafického vzhľadu alebo zmeny formátu zadaní úloh s použitím rôznych veľkostí písma, zmenenej štruktúry textu, využitím inej možnosti záznamu odpovede alebo počúvania vstupného textu
- použitia kompenzačných pomôcok
- prítomnosti tlmočníka posunkovej reči, pedagogického asistenta, zdravotníckeho pracovníka alebo školského špeciálneho pedagóga

Ak ide o žiaka so zrakovým postihnutím, možno mu poskytnúť testy:

- v elektronicky prístupnej forme a možnosť vypracovať odpovede elektronicky priamo do odpovedového hárka alebo do samostatného dokumentu,
- v Braillovom písme a odpovede vypracovať na počítači alebo nadiktovať pedagogickému asistentovi, zdravotníckemu pracovníkovi alebo školskému špeciálnemu pedagógovi.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má počas externého testovania žiakov základnej školy také úpravy, aké mal počas vzdelávania sa v základnej škole. Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec základnej školy poverený riadením koordinovaním externého testovania žiakov základnej školy v príslušnej základnej škole uvedie pri prihlásení žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami len úpravy, ktoré žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami objektívne potrebuje.

Nová vyhláška MŠVaV SR č. 224/2022 Z. z. o strednej škole, v § 16 upravuje:

Upravené podmienky maturitnej skúšky pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, podľa ktorých môže maturitnú skúšku vykonať:

- žiak strednej školy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením
- žiak špeciálnej triedy alebo
- žiak so zdravotným znevýhodnením, vzdelávaný v triede strednej školy spolu s ostatnými žiakmi.

Upravené podmienky sa vzťahujú na jednotlivé časti maturitnej skúšky a cieľové požiadavky jednotlivých maturitných predmetov. Upravenými podmienkami sú predĺžený časový limit pri riešení písomných úloh, úprava alebo nahradenie niektorých úloh, grafické úpravy a úpravy formátu zadania s použitím rôznych veľkostí písma, zmenenej štruktúry textu, využitím inej možnosti záznamu odpovede alebo počúvania vstupného textu, poskytnutie testu v elektronicky prístupnej forme a možnosť vypracovať odpovede elektronicky priamo do odpovedového hárka alebo samostatného dokumentu, poskytnutie testu v Braillovom písme a možnosť odpovede na počítači alebo nadiktovať pedagogickému asistentovi, prítomnosť tlmočníka posunkovej reči, pedagogického asistenta, zdravotníckeho pracovníka, školského špeciálneho pedagóga alebo odborného zamestnanca školy alebo použitie kompenzačných pomôcok. Žiaci, na ktorých sa vzťahujú upravené podmienky, sa zaraďujú do troch kategórií podľa miery obmedzenia pri práci s úlohami. Pokiaľ ide o záverečnú skúšku a absolventskú skúšku pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, možno so súhlasom predsedu skúšobnej komisie primárne predĺžiť čas ich trvania.

Spracovali: **PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Ľubica Vyberalová**

Správy z centrály

•••

Koncom februára navštívili Centrum BIVIO priatelia z organizácie SPOSA, spolu s partnermi projektu organizácie Informačné centrum mladých, z mesta Slaný v ČR. V rámci zdieľania dobrej praxe sa zaujímali, ako pracujú zamestnanci so zdravotným postihnutím v sociálnom integračnom podniku.

•••

21. marca sme si pripomenuli Svetový deň Downovho syndrómu. Tento rok sa kampaň **#WDS** nesie v znamení „**Inklúzia znamená...**“ (**#inclusionmeans**). Deklaruje, že ľudia s Downovým syndrómom nemajú byť na okraji spoločnosti, ale súčasťou nás všetkých. Ľudia s Downovým syndrómom majú byť v centre záujmu spoločnosti nielen v tento deň, ale počas celého roka, aby sa stali prirodzenou súčasťou našich životov.

•••

26. zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím sa konalo online 29. marca. Na programe boli aktuálne informácie o pripravovaných zmenách v oblasti sociálnych služieb, o pripravovanej transformácii Výboru na *Radu vlády pre osoby so zdravotným postihnutím*. Zaznela informácia odboru politiky trhu práce MPSVR SR o príprave návrhu novely zákona o službách zamestnanosti a informácia o postupe prác na Národnom programe rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím. Ďalším bodom programu bola eliminácia potenciálneho rizika požiaru a ohrozenia zdravia a životov prijimate-

lov a zamestnancov sociálnych služieb v DSS. Výbor vzal na vedomie informáciu o alarmujúcej situácii v podmienkach poskytovania sociálnych služieb v niektorých pobytových zariadeniach sociálnych služieb. Výbor odporúčal ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny zriadiť pracovnú skupinu, v ktorej budú zastúpení odborníci z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva vnútra SR, Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, zo samosprávy a relevantných MVO. Pracovná skupina bude vyhodnocovať havarijný stav v objektoch sociálnych služieb a navrhovať opatrenia na jeho odstránenie. Na MS SR sa uskutočnilo stretnutie relevantných zástupcov, avšak zatiaľ nedošlo k dohode, kto bude riadiť pracovnú skupinu.

Záznam z rokovania: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/ministerstvo/spolocny-sekretariat-vyborov/vybor-osoby-so-zdravotnym-postihnutim/zasadnutia-vyboru/zaznam-z-26-zasadnutia-vozp.pdf>

•••

27. zasadnutie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím sa konalo 16. júna. Keďže sa v máji uskutočnili voľby zástupcov výboru za jednotlivé druhy zdravotného postihnutia, štátna tajomníčka PhDr. Gaborčáková odovzdala vymenovanie dekréty novým členom výboru. Za predsedu Výboru bol zvolený RNDr. Mamojka, predseda NROZP v SR. Okrem organizačných a technických záležitostí zazneli informácie o plnení opatrení Národnej stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti, informácia k Národnému programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím a informácia o meškaní rozhodnutia o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

Záznam z rokovania: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/ministerstvo/spolocny-sekretariat-vyborov/vybor-osoby-so-zdravotnym-postihnutim-archiv/zasadnutia-vyboru/2022-zaznam-z-27-zasadnutia-vozp-final.pdf>

správy z centrály

•••

V Centre BIVIO sa v apríli a v júni konali stretnutia zástupcov organizácií zastupujúcich osoby so zdravotným postihnutím pod názvom **Aktuálne a perspektívne**, na ktorých sa navzájom informovali o činnostiach a aktivitách, aké realizujú. Diskutovali o užšej spolupráci pri zlepšovaní životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, o tom, ako efektívnejšie presadzovať a implementovať ľudské práva. Dôležitou témou bol Národný program rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím, téma pomoci odídencom a utečencom z Ukrajiny, inkluzívne vzdelávanie a súvisiace reformy, reforma opatrovníctva dospelých a seniorov, informácie z EDF, zo zasadnutia Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím a ďalšie témy. Stretnutia budú pokračovať.

•••

Vďaka finančnej podpore z Ministerstva spravodlivosti SR realizujeme projekt **Sebaobhajovanie – šanca pre ľudí s mentálnym postihnutím VI**. Pokračujeme v pravidelných stretnutiach sebaobhajcov. Realizujeme prezenčné stretnutia, ale aj online stretnutia. Chceme podporiť vytvorenie nových skupín sebaobhajcov v iných kútoch Slovenska. S týmto cieľom iniciujeme spoluprácu v praktickými školami, do konca roka 2022 uskutočníme tri semináre, na ktorých odprezentujeme sebaobhajovanie, ako metódu vhodnú na podporu samostatnosti a nezávislosti ľudí s mentálnym postihnutím. Cieľom projektu je posilniť integráciu ľudí s mentálnym postihnutím,

správy z centrály

posilniť schopnosti presadzovať svoje práva, posilniť spoluprácu na rôznych úrovniach a šíriť sebaobhajovanie ako vhodný nástroj na podporu samostatnosti a nezávislosti ľudí s mentálnym postihnutím.

Už tradične organizujeme celoslovenský workshop sebaobhajcov. Tento rok sa konal začiatkom augusta. Účastníci sa zaoberali témou nezávislého života a sociálnou rehabilitáciou. Okrem množstva informácií mali možnosť vyskúšať si sociálnu a pracovnú rehabilitáciu priamo v praxi v RS centra BIVIO, v RS Inklúzia v Dúbravke, v RS Impulz ZPMP v Petržalke. Viac informácií priamo od účastníkov sa môžete dozvedieť v časopise *To sme my*. Foto z podujatia je vo fotoprílohe.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike.

MINISTERSTVO
SPRAVODLIVOSTI
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

•••
Valné zhromaždenie ZPMP v SR (ďalej len „VZ“) sa konalo 26. – 27. mája. V programe zasadnutia boli správy o činnosti a hospodárení, správy revíznej komisie, voľby orgánov ZPMP v SR, schválenie koncepcie činnosti na roky 2022 – 2026. **Do predsedníctva ZPMP v SR na obdobie 2022 – 2026 boli zvolení: Predsedníčka ZPMP v SR: PhDr. Štefi Nováková.**

Členovia predsedníctva: Ing. Dagmar Blažeková, JUDr. Zuzana Stavrovská, Mgr. Ľubica Vyberalová, Ing. Dušan Fabian, Andrej Mičunek. Členom predsedníctva sa stáva aj predseda Združenia sebaobhajcov Richard Drahovský.

Do Revíznej komisie na obdobie r. 2022 – 2026 boli zvolení: Mgr. Mária Baláž Gyuránová, Ing. Iveta Hlavenková, Mária Csontosová.

Štatutárnym orgánom ZPMP v SR je riaditeľka PhDr. Iveta Mišová.

Ako hostia na VZ vystúpili poslankyňa Jana Žitňanská a zástupkyňa MPSVR SR, ktoré prezentovali nový národný program NP „Podpora sociálneho začlenenia pre vybrané skupiny osôb so zdravotným postihnutím“. Účastníkov VZ oboznámili s novým NP, ktorý sa realizuje od 10/2021 do 11/2023. Cieľovou skupinou sú osoby s mentálnym postihnutím a poruchami autistického spektra. Budú sa doň môcť zapojiť agentúry podporovaného zamestnávania, verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb na celom Slovensku, cca 72 subjektov. Z jedného zariadenia bude počas 12 – 15 mesiacov prostredníctvom transferu hrať cena práce zamestnanca, ktorý bude realizovať projekt v organizácii. Informácie o projekte sú zverejnené na webovej stránke MPSVR SR: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/op-ludske-zdroje/vyzvania-2021/vyzvanie-podpora-zaclenovania-ozp.pdf>

•••
Deň krivých zrkadiel 2022 sa začal 13. júna 2022 na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave vystúpením detí zo Špeciálnej základnej školy s materskou školou na Karpatskej ulici. Veselo i vážne spolu diskutovali ADELA VINCZE a FERRO JOKE. O tom, že hudba spája niet pochýb a dokázala to bubnovou šou CAMPANA BATUCADA i skupina VIDIEK. Podujatie moderovala Karin Haydu. O poobedie plné zábavy sa postarali nielen umelci, ale aj klienti a zamestnanci zariadení sociálnych služieb a chránených dielní. Súčasťou akcie boli tvorivé dielne a predaj výrobkov. V programe bolo poradenstvo pre rodičov a občerstvenie pripravil sociálny integračný podnik BIVIO.

Akciu podporili: Nadácia Veolia, Mestská časť Bratislava-Staré mesto, Ministerstvo kultúry SR.

Deň krivých zrkadiel realizovali aj v Nitre, Dolnom Kubíne, Trenčíne a Košiciach. Okrem Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR a centra BIVIO sa na akcii spolupodieľali Centrum sociálnych služieb Sibirka, Domov sociálnych služieb Prima, Impulz ZPMP v Petržalke, Raná starostlivosť z Tbiliskej ulice, Platforma rodín detí so zdravotným znevýhodnením, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Spoločnosť Downovho syndrómu na Slovensku, Ing. Drahoslava Sláviková, Betánia Senec, OZ Čarovný prútík a Peťa Nováková.

•••
V bratislavskom Divadle Pavla Országha Hviezdoslava 16. júna počas slávnostného galavečera odovzdal župan Juraj Droba a zástupcovia Bratislavského samosprávneho kraja ocenenia ľuďom, ktorí urobili niečo mimoriadne pre Bratislavský kraj a jeho obyvateľov. Oceneniami župy upozornili na výnimočných ľudí medzi nami. Pomáhajú komunite, svojím talentom či schopnosťami robia dobré meno regiónu, alebo nezištným či odvážnym činom pomohli niekomu, kto bol v núdzi. Nominovaných bolo 32 osobností z oblasti kultúry, športu, vzdelávania, vedy, zdravotníctva či sociálnej starostlivosti. Samuel Zoch bol prvým županom Bratislavského kraja a ceny nesúce jeho meno odovzdala župa už 19 ráz.

Udeľujú ich v týchto kategóriách:

- Pamätné listy predsedu BSK
- Výročné ceny Samuela Zocha
- Historická osobnosť regiónu
- Cena verejnosti

Výročnú cenu Samuela Zocha, ktorá je najvyšším ocenením BSK, získali Ljuba Bačárová, Vladimír Bužek, Miroslav Dudík, Peter Mikuláš, Iveta Mišová, Ladislav Neuwirth, Ladislav Požár, Vladimír Sodomu a Anton Tkáč. Srdečne gratulujeme pani **Ivete Mišovej**, riaditeľke ZPMP v SR a všetkým oceneným.

Bratislavský
samosprávny
kraj

••• Nezávislosť a samostatnosť – naša spoločná vízia

ZPMP v SR začalo realizovať projekt **Nezávislosť a samostatnosť – naša spoločná vízia**. V rámci tohto projektu chceme nadviazať spoluprácu so sociálnymi podnikmi z Českej republiky, ktoré sa venujú podpore zamestnanosti ľudí so znevýhodnením, predovšetkým ľudí s mentálnym postihnutím, podobne ako to robíme aj my v našom sociálnom podniku BIVIO. Konkrétne ide o organizácie *Etincelle* z Kladna a *Možnosti tu jsou* z Plzne. Sociálny podnik *Etincelle* prevádzkuje

vlastnú remeselnú pekárňu a sieť predajní pečiva, bistrá, kaviarne, cateringovú prevádzku a pražiareň kávy. Okrem toho prevádzkujú penzión a farmu. Sociálny podnik *Možnosti tu jsou* prevádzkuje kaviareň a reštauráciu, second-hand, ale aj ekozáhradu.

V oboch prípadoch ide o etablované organizácie, ktoré sa snažia zvyšovať kvalitu života ľudí s mentálnym postihnutím a zlepšovať ich postavenie na trhu práce. V rámci projektu absolvujú zamestnanci sociálneho podniku BIVIO krátkodobé stáže, počas ktorých budú mať možnosť spoznať nielen samotné prevádzky, ale oboznámia sa aj s riadiacimi procesmi, s dodávateľsko-odberateľskými vzťahmi a reťazcami partnerov. Cieľom projektu je, aby sme posilnili konkurencieschopnosť nášho sociálneho podniku a zároveň zvýšili motiváciu našich zamestnancov.

Projekt realizujeme vďaka programu Erasmus+.

Erasmus+

••• Kvalitnejšie služby v záhrade BIVIO

V Centre BIVIO okrem prevádzkovania sociálneho podniku disponujeme aj záhradou, ktorá je verejne dostupná nielen pre návštevníkov centra, ale aj pre všetkých obyvateľov a návštevníkov mestskej časti Bratislava-Rača. A práve vďaka projektu Kvalitnejšie služby v záhrade BIVIO chceme zvyšovať počet návštevníkov záhrady a zvyšovať aj počet komunitných akcií, ktoré sa v nej konajú.

Vďaka projektu zakúpime profesionálny párty stan, ktorý nám umožní vytvoriť kvalitné zázemie pre organizáciu podujatí v prípade nepriaznivého počasia (či už v prípade daždivého počasia, ale aj v prípade horúcich letných dní).

Centrum BIVIO sa snaží podporovať komunitný život v mestskej časti Bratislava-Rača. Záhradu využívajú skupiny napríklad na cvičenie matiek s deťmi, cvičenie jogy, naše priestory využívajú miestni vinári počas podujatí súvisiacich s vínom. V záhrade sú častými návštevníkmi aj račianski dôchodcovia so svojimi akciami a podujatiami.

Projekt finančne podporila mestská časť Bratislava-Rača.

••• BIVIO – rozvoj rehabilitačného strediska

Pod týmto názvom realizujeme projekt, ktorého cieľom je doplniť inventár a mobiliár rehabilitačného strediska BIVIO. V BIVIO pripravujeme na prácu mladých ľudí s mentálnym postihnutím. Príprava prebieha v reálnych podmienkach sociálneho podniku, v reálnych prevádzkach hotela, reštaurácie a práčovne. Pre kvalitnú a komplexnú prípravu je dôležité disponovať kvalitným inventárom a mobiliárom, ktoré v konečnom dôsledku slúžia ako vzdelávacie pomôcky. Vďaka nim sa naši klienti učia, ako sa používajú, ako sa s nimi manipuluje, aký je ich význam v jednotlivých prevádzkach.

Veľmi pekne ďakujeme za finančnú podporu Medzinárodnému klubu žien v Bratislave.

Spracovali: **PhDr. Iveta Mišová, Mgr. Ľubica Vyberalová, Mgr. Marián Horanič**

Smutná správa

V posledných dňoch ma dostihla veľmi smutná správa – môj i váš priateľ z Brna, bývalý predseda brnianskeho SPMP zomrel 31. júla 2022 po dlhej a ťažkej chorobe. Pohreb sa konal len v úzkom rodinnom kruhu, preto sme sa na ňom nemohli zúčastniť ani symbolicky zaslaním kvetov a kondolencie.

František Halm bol vlastne kmotrom nášho ZPMP, založeného s jeho pomocou roku 1980. Bol prvým človekom, ktorého sa mi podarilo vypátrať, v snahe získať informácie a rady. Poskytol mi cenné kontakty na naše MPSV – odbor rodinnej starostlivosti, kde sme našli veľmi chápacích a ústretových ľudí, ktorí ZPMP od začiatku podporovali a pomáhali mu. On nás skontaktoval s ústredným výborom SPMP v Prahe, kam nás pozvali na svoju národnú konferenciu, kde sme získali veľa nových poznatkov a ďalších kontaktov, veľmi potrebných pre založenie a fungovanie nášho ZPMP. Franta nás pozýval na stáže do susedných krajín, na ich akcie – súťaže, výlety, spoločenské popoludnia a bol pre mňa studnicou nápadov na našu činnosť. Od začiatku sme si vymieňali časopisy, ktoré sme vydávali pre svojich členov.

Naše priateľstvo trvalo dlhé roky i keď už nebol predsedom SPMP a jeho odchod ma ťažko zasiahol. Aj naše ZPMP prišlo o priateľa a podporovateľa. Nech odpočíva v pokoji!

Nezabudneme!
Elena Kopalová

Objednávka INFORMÁCIÍ ZPMP na rok 2022

Milí čitatelia,

aj v roku 2022 si môžete objednať časopis **Informácie ZPMP v SR**. Ak máte záujem, vyplňte túto objednávku a zašlite nám ju na adresu: **Republiková centrála ZPMP v SR, Alstrova 6073/153, 831 06 Bratislava**. Dobrovoľný príspevok je 12 €. Ďakujeme!

Závazne si objednávam časopis Informácie ZPMP v SR na rok 2022

Meno, priezvisko:

.....

Adresa (telefónne číslo):

.....

Číslo mi posielajte na adresu (iba ak sa líši):

.....

Objednávam si viac výtlačkov (napíšte počet)

.....

Dátum a podpis objednávateľa

.....

Dobrovoľný príspevok možno uhradiť: prevodom na účet

poukázkou typu U na pošte

Číslo účtu: **SK46 0900 0000 00514783 8548** / Variabilný symbol: **60422**